

nový život

12

Z OBSAHU

PAN BISKUP MOŘKOVSKÝ O ČSSR • ŠPIDLÍK : » TU SCENDI DALLE STELLE!«
• SVATÍ MUČEDNÍCI UGANDŠTÍ • JAK SLAVIT VÁNOCE • GOEPFERTO VÁ:
VÁNOČNÍ PŘÍPRAVY • OVEČKA : Z DISKUSÍ NA SNĚMU V ŘÍJNU • PETŘÍK :
K TŘETÍMU VÝROČÍ SMRTI OPATA ONDRÁKA • R. V. - F. S. : ROK ČTENÁŘE
V ČSSR - 1963 • LETNÍ TÁBOR ČS. DÁLKOVÉ ŠKOLY V NORSKU • ŽELIVAN :
ZA DR. EMILEM WALTREM • 300 LET BISKUPSTVÍ V HRADCI KRÁLOVÉ •
OMP : KDY SE NARODIL KRISTUS PÁN • NAŠE POVÍDKA :
NOELOVÁ, VYKOUPENÍ STUDÁNKY

ROČNÍK XVI • PROSINEC 1964

nový život

MĚSÍČNÍK CYRILOMETODĚJSKE LIGY PRO KULTURU A ŽIVOT Z VIRY • VYDÁVÁ KŘEŠŤANSKÁ AKADEMIE V ŘÍMĚ • ADRESA REDAKCE A ADMINISTRACE: NOVÝ ŽIVOT, VIA DELLA CONCILIAZIONE, 1. ROMA-ITALIA. Řídí redakční kruh. Vychází 20. s označením následujícího měsíce. • Předplatné na rok 1964: V Itálii 1800 lir (podpůrné 2500 lir). Pro ostatní země 3 dol. (podpůrné 5 dol.) nebo stejná hodnota v jiné měně. Zaslání letecky účtujeme zvlášť a třeba je platit předem. Předplácí se v Itálii: pošt. slož.: C. c. post. 1-33428 Accademia Cristiana Cecoslovacca - Via della Conciliazione, 1. Roma (617) s pozn. NŽ 1964. • Z jiných evropských zemí (Belgie, Dánska, Francie, Holandska, Lucemburska, Německo, Norska, Portugalska, Rakouska, Švédsko, Švýcarsko) a z Maroka můžete poukázat přímo na pošt. úřadě 1800 lir na: Nový život - Accademia Cristiana Cecoslovacca, Roma, Via della Con-

liazione 1. - Italia. • Z ostatních zemí mezinár. pošt. poukázku, šekem, peněžním dopisem římské administraci (na jméno Mons. Francesco Planner), nebo našim zástupcům v jednotlivých zemích: Anglie: CML (P. Jan Lang S. J.), 114, Mount Street, LONDON, W. 1. — Francie: zasláním 15,— NF poštovní složenkou na adresu: Jaroslav Jáchym, 4, rue General Chappuis, Belfort; c/c 1724-81 Dijon. — Německo: zasláním 12 DM poštovní složenkou na: Karl Fořt, Konto München (8000), Nr. 151283. — Austrálie: CML (Dr. Stanislav Hofírek), 519, Dryburgh Str., North Melbourne, Vic. — Kanada: Zemská CML (Václav Vostřez), Box 541 Main P. O., Hamilton, Ont., nebo Czech Jesuit Fathers (Rev. V. F. Feřt, S. J.), 4605 West Broadway, Montréal 28, P. Qué. — USA: Rev. Jaroslav Tománek, Veseleyville, P. O. Grafton, No. Dakota.

Vita Nuova. - Mensile. • Con approvazione ecclesiastica. • Autorizzazione Tribunale Roma N. 3779 del 16-3-54. • Direttore responsabile: P. Vincenzo INSOLERA S. J.

TOMÁŠ ŠPIDLÍK TU SCENDI DALLE STELLE

» Tu scendi dalle stelle, sestup k nám z hvězd! « Sv. Alfons z Liguori prý složil tuto jednoduchou písničku u klavíru, který se dosud uchovává. Italům tento popěvek slouží dodnes jako náhrada za adventní písně a zároveň jako vánoční koleda. Naše pověstné » roráty « jsou totiž zvykem středoevropským. Jižní národy se připravují na svátek Narození Kristova nověnou, devítidenní pobožností, obyčejně večerní. Jako se u nás lidé těší na okamžik, kdy se ozve v promrzlém kostele ráno mnohoslibné » Ejhle Hospodin přijde «, tak Italoové zase s nadšením hlaholí z plných plic po devět dní až do Štědrého večera svou předvánoční znělkou: » Tu scendi dalle stelle! «

Ale zlatý hřeb této lidové pobožnosti teprve přijde. Když se při půlnoční vánoční mši ozve » Gloria in excelsis Deo «, odhalují nad oltářem sošku Jezulátka, Gesù Bambino, bez níž by to nebyly vánoce. V některých vesnicích v Toskánsku si přitom dají záležet, aby se využilo všech dramatických momentů posvátné chvíle, která je jen jednou do roka. Stává se, že růžová soška Jezulátka je položena do košíku vystlaného růžemi, který visí u samého stropu, až kdesi » mezi hvězdami «. Při mešním Gloria pak vystoupí svým nejslavnostnějším krokem v plné své velebě sám sindaco, obecní starosta, a spouští pomaloučku, pomaloučku, vznešeně a něžně po provazu košíček s Jezulátkem od stropu dolů na oltář. Lidé vystupují

na špičky, štouchají se, natahují krky, ale všichni svorně hlaholí: » Tu scendi dalle stelle! «

Takovou intimní vánoční scénu dovede ocenit jenom živá vizuální představitivost a svěžest jižní rasy. K nám muzikálním Čechům musí i Boží mystéria mluvit spíš uchem. A proto naše vánoční Gloria hřmí bubny, trumpetami, klarinetu, houslemi, basy a soprány. Ne bez důvodu jsme na naše vánoční koledy tak hrdí.

Jsou však národy, a to mám na mysli právě severňany z kraje mlhy a bláta, kterým by byl tento hřmot a jásot v kostele těžko snesitelný. Starověrní kalvinisté v holandských vesnicích by se jistě chopili důtek a vyhnali z chrámu všechny pištce a sólisty. Jejich žalmy zůstávají i o vánocích vážné a přidušené. V textech Písma sice jásají pastýři i andělé, ale jeho četba zůstává táhlá a rozjímavá, i když je v tento den podbarvena skrytým pathosem. Než při všem odporu k divadelnosti umělecké kouzlo okamžiku si dovede podmanit i studený Sever. Rembrandt a jeho krajané jsou mistři ve hře světla a stínů. A proto v holandských kostelech se o vánocích rozvíhají sugestivně světla. » A bude v onen den světlo velké! «

Výrazové možnosti jsou tedy různé, ale obsah zůstává stále stejný. Vánoční epištola ho vyjadřuje slovy svatého Pavla: » Bratři, zjevila se milost našeho Spasitele, našeho Pána Ježíše Krista «. Milost — znázorněná světlem, hudbou, zpěvem nebo košíkem spouštěným shůry — se

stává výrazným pojmem křesťanského náboženství, jeho hlavním mystériem, programem, bohatstvím.

Všechna náboženství světa mají jeden společný základní rys : touhu po spojení s vyšším světem. Primitivní fetišista v pralese pálí vonavé koření, aby si naklonil duchy. Pravověrný musliman nechá všeho a pokloní se Alláhovi, jakmile uslyší hlas muezzina z věže. Řecký filosof typu Platonova se uzavře do skrytých zahrad Akademie, kde ho nic smyslového neruší při výstupu duše k ideálu Dobra, k Jednu, k Bohu, u něhož je právě štěstí člověka. » *Inquietum est cor humanum*«, psal svatý Augustin, » lidské srdce je nepokojné, dokud nespočine v tobě. « Tato všelidská nespokojenost s viditelnou skutečností přímo živelně žene člověka k hledání neviditelná, smutek nad tím, že všechno se mění a pomíjí, je neustálou inspirací k hledání věčného. Nazval-li Šalda básníka poutníkem k absolutnu, pak se v určitém smyslu každý člověk rodí básníkem.

Výjimkou chtějí být jen dialektičtí materialisté, kteří mají v úmyslu zavést na zemi takový blahobyt, aby duše, podobná vypasené huse, už netoužila letět do výšky. Její blahobyt se pak omezí na radost z toho, že se dnes zase selka objevila s kukuřičnými šiškami, s nožem přijde až zítra, a možná až pozítří ! Byl by člověk, touto » kulturou « odchovaný, ještě schopný číst mystický deník Lucie Kristiny ? » Viděla jsem Boha nad všemi věcmi, vznášel se nad bouřlivými mraky mé vlastní duše, nad tímto světem, nad světy všemi, nad chóry andělů a vyvolených. Má duše pila z jeho života, z jeho věčnosti, z jeho nesmírnosti ... Asi tak, jako kdyby se věžňovi v temné podzemní kobce otevřela střecha nad hlavou a zalilo ho náhle sluneční světlo, tak se mi otevřela duše a pila jsem Boha, dýchala jsem Život ! «

Není to výsada jen křesťanských mystiků, že dovedou zachytit perem nejúchvatnější okamžiky života, kdy se člověk bezprostředně setkává s vyšším světem. Klasickými pasážemi o výstupu duše k Bohu oplývá Platonovo *Symposion*, pohanský Plotinus se v mnohém vyrovná extatikům z karmelitánské klauzury. A přece je tu jeden zásadní a veliký rozdíl. Plato mluví právem za všechna známá náboženství, když úchvatně líčí výstup (anabase) duše k Bohu, duše hnané » erosem «, živelnou touhou po

ŘÍM. — Biskupové z ČSSR, přítomní na koncilu, po audienci u sv. Otce. Zleva : světící biskup olomoucký *František Tomášek*, apoštolský administrátor rožňavský *Robert Pobožný*, trnavský *Ambrož Lazík*, sv. Otec *Pavel VI.* a ap. administrátor nitranský *Eduard Nécsey*. Jak píšeme na str. 252, audienci byli přítomni ještě dva další slovenští biskupové : *mons. Pavel Hnilica*, žijící v Římě, a *mons. Michal Rusnák*, redemptorista, světící biskup torontského eparchy pro slovenské věřící východního obřadu.

Lásce, Dobru, Idei, Slovu (Logos). Evangelista Jan naopak mluví jen a jen o mystériu křesťanském, když je shrnuje v lapidární větě : Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.

Každý nezkažený lidský tvor přirozeně miluje Boha. Svatý Basil se diví, jak by někdo o tom mohl pochybovat. Přece nás nikdo neučí milovat světlo, krásné barvy, přírodu ! Nepotřebujeme tedy učitele k tomu, abychom milovali Světlo a Krásu věčnou. Potřebovali jsme však učitele autentického, řekli bychom přísežně věrohodného, který by nám zaručil jako svatý Jan evangelista, že Bůh » dřív už miloval nás «. Křesťanství je také výstup duše k Bohu, jako všechna náboženství. Kdo však může poutníku k absolutnu zaručit, že jeho anabase, jeho eros, jeho touha po ideálu a lásce skončí úspěšně ? Joergensen napsal kdesi, že s náboženstvím je to jako s láskou, vede do nebe nebo do pekla. Peklo totiž není v podstatě nic jiného než stav duše, která nedosáhla své touhy. Radostná zvěst evangelia se tedy nemůže omezit na morální hlásání anabase k Bohu, ale zpravuje nás o oné jedinečné události v dějinách světa, o sestupu Boha k lidem, zjevením » milosti našeho Spasitele, našeho Pána, Ježíše Krista «. Bez vší rétoriky, ba skoro otřele, ale věčně pravdivě se ozve brzy v našich kostelích toto tajemství ve formě koledy : » Doba vánoční milá už se k nám zas sklání, láska Boží splnila zbožných duší přání ... «

SVATÍ MUČEDNÍCI UGANDŠTÍ

18. října, na Světovou misijní neděli, papež Pavel, obklopen velkým počtem černých afrických biskupů, kněží a věřících, prohlásil za svaté 22 ugandských mučedníků. Z mnoha hledisek tato kanonizace měla opravdu historický význam. Poprvé byli slavnostním způsobem povýšeni na oltář Afričané; je sice pravda, že v šiku nebeských světců najdeme i africké mučedníky z prvních křesťanských století, jako svaté papeže Viktora I. a Gelasia I., ale ti byli kanonizováni úctou lidu, nebyl konán proces blahorečení a svatořečení. Když nyní Církev prohlašuje i Afričany za své světce, staví se proti jakémukoliv odlučování pro barvu pleti, potvrzuje, že je matkou všech národů a ras; nebo jak to vyjádřil kard. Rugambwa: Afričtí svatí svým životem a povýšením na oltář dokazují, že katolická svatost je stejně pro černé jako pro bílé a žluté. — Všech 22 nových světců jsou laici, jinoši a mužové ve věku od 14 do 50 let; byli si vědomi své odpovědnosti vůči daru svaté víry, horlivě ji šířili a bránili ve svém životním prostředí a dovedli pro ni přinést i oběť života. Ti nejmladší z nich byli usmrceni i proto, že odmítli vstoupit do chlapeckého harému krále, že se nepropůjčili k hříchům proti přirozenosti. Uprostřed rozkošnického světa Církev dává nový vzor především jinochům a dívkám. — A ještě jedna okolnost zasluhuje pozornosti. Spolu s katolíky byl odsouzen k smrti i větší počet anglikánů, též pro víru a mravní čistotu; ozvaly se hlasy, aby Církev kanonizovala i tyto hrdiny. Když Církev prohlásila za svaté jen mučedníky katolíky, nijak tím nepodceňuje, že i anglikáni zemřeli za křesťanské ctnosti, jako jsou víra a čistota; věříme, že se i jim dostalo nebeské odměny od Krista, protože on ji slíbil všem, kdo ho nezaprou před lidmi.

Ugandští mučedníci nás vedou do sedmdesátých a osmdesátých let minulého století. R. 1878 Svatá stolice svěřila ke kázání evangelia rovníkový kraj zvaný Uganda, na sever a severozápad od jezera Viktorie, mladé misijnářské společnosti, kterou založil slavný kard. Lavignerie. Příští rok už první misijnáři vstoupili do země. Král Mtesa je přijal vlídně a

dovolil jim kázat. První žadatelé se hlásili o křest. Jejich velký počet probudil nedůvěru u krále, takže r. 1882 misijnáři museli odejít. To už křesťanství zapustilo v Ugandě pevné kořeny, dokonce i u královského dvora mezi pážaty. I bez kněží se křesťanství šířilo. Když se misijnáři r. 1885 mohli vrátit, našli kvetoucí obec o 200 katolíků a 600 čekatelů. Bohužel klid trval jen krátko. Nástupce Mtesův Mwangi, který nedávno misijnářům dovolil se vrátit, zakázal najednou všem svým poddaným vyznávat náboženství Ježíše Krista. Zákaz měl být nejdříve proveden u královského dvora. K pronásledování král byl podněcován mohamedány: jeden z nich, králův ministerský předseda, se bál, že by velitel pážat, katolík Josef Mukasa, mohl ohrozit jeho místo; mimoto pověřivý král měl strach, že by se pohanští bohové mohli mstít, kdyby byli zatlačeni Bohem křesťanským. A konečně působil hněv králův, že pokřtěná pážata se odmítla propůjčit k protipřirozenému smilstvu. To bylo něco neslýchaného, poprvé se někdo odvážil říci králi: Ne! Neodmítnou křesťané poslušnost králi i v jiných věcech?

Na 200 křesťanů, katolíků i anglikánů, poslal proto král na smrt. Dvaadvacet z nich je nyní prohlášeno za svaté; o nich se mohlo s jistotou zjistit, že zemřeli za víru. Dvanáct z mučedníků byla pážata, bylo jim 14-25 let. Ostatních deset byli muži ve věku 25-50 let, patřili k různým sociálním třídám: dva byli náčelníci, dva vojáci při dvoře, vesničané atd. Třináct bylo za živa upáleno 3. června 1886. Čtyři pážata byla pokřtěna krátce před smrtí. Zmíníme se aspoň o některých.

Jako první byl stát 25. listopadu 1885 Josef Mukasa, 25letý velitel všech pážat na královském dvoře. Měl to být odstrašující příklad všem jeho podřízeným. Na jeho přimluvu král Mwangi před pár měsíci dovolil misijnářům, aby se vrátili; on též nadarmo hájil před usmrcením anglikánského biskupa Hanningtona. Nástupcem Josefovým jako hlava katolické obce u dvora byl Karel Lwanga; pro jeho horlivost v šíření křesťanství ho Pius XI. a Pius XII. nazvali nebeským ochráncem Katolické akce

v Africe. On pokřtil čtyři pážata několik hodin před smrtí, když už byl nad všemi vynesena rozsudek smrti. Bylo mu rovněž 25 let. Byl svázán a za živa upálen. — Nejstarší ze svatých mučedníků ugandských je 50letý Matouš Mulumba. Byl nejdříve mohamedánem, pak anglikánem a nakonec se stal katolíkem; byl to pravý apoštol, za nepřítomnosti misionářů v malé kapli blízko svého domu vyučoval své soukmenovce pravdám víry a křtil je. Dobrovolně se vydal do rukou pronásledovatelů. Jeho smrt byla nejkřutější: byly mu useknuty ruce i nohy a pohozen, aby vykrvácel. Zemřel až po třech dnech 30. dubna 1886. — Šestnáctiletého Dionysia Sebugwawu sám král probodl, když ho přistihl, jak učí pravdám víry syna ministerského předsedy. — Třicetiletý Ondřej Kagwa byl náčelníkem, hlavním bubeníkem u dvorního sboru a osobním přítelem královým. Jeho dům za doby vyhnanství misionářů byl domem modlitby a střediskem pro vyučování žadatelů o křest. Na obraze představujícím svaté ugandské mučedníky je znázorněn, jak má v rukou první katechismus vydaný v ugandštině; dodejme, že to byla první kniha tištěná ugandsky. — Nejmladší z mučedníků byl Kizito, snad jen čtrnáctiletý, velký sportovec, pokřtěný několik hodin před smrtí. Cestou na popraviště povzbuzoval své druhy: » Modlete se Otčenáš a utrpení snásejte statečně! « Patří k těm, o nichž je zjištěno, že zemřeli též pro čistotu. Jeho jméno nosí mnoho spolků afrických katolických chlapců, » Kizito « se jmenuje časopis pro africkou mládež. — Šestnáctiletý Mugagga, výborný tanečník, rovněž odmítl, když ho král nutil k hříchu proti čistotě a aby se zřekl víry. Byl pokřtěn před samou smrtí, takže jeho druzi se divili, když ho uviděli mezi sebou. » I já jsem se dal Kristu, « odpověděl jim. A uprostřed plamenů: » Na shledanou, příteli, jdu k svému milému Pánu Bohu. « — Šestnáctiletý Mukasa Kiriwawawu, snad ani nepokřtěný vodou, ale zato vlastní krví, žertoval na popravišti: » Už jsem myslil, že jste na mne zapomněli a že mě necháte ve vězení. Jsem rád, že jsem mezi vámi. « Poslední v této řadě mučedníků, kteří svou statečností se jistě vyrovnají mučedníkům prvokřesťanským, je Jan Maria Muzeyi, třicetiletý; na radu misionářů se napřed skrýval, ale pak

se sám přihlásil. Byl stát 27. ledna 1887. Po jeho smrti pronásledování ustalo.

Pronásledování mělo vyhladit víru v Krista. Výsledek byl ale zcela opačný. Hrstka dvou set katolíků v r. 1886 rostla dál a dál; dnes má Uganda dva a půl miliónu katolíků, 250 kněží s třemi domácími biskupy. První africký biskup mons. Kiwanuka, arc. z Rubagy, je potomek jednoho z mučedníků.

18. října se mučedníkům dostalo největší oslavy: byli prohlášeni za svaté. Při obřadech svatořečení přísluhovali sv. Otcí skoro výhradně černí afričtí biskupové a kněží. Na čestných tribunách stálo na dva tisíce poutníků z Afriky; kdo je potkal na římských ulicích, viděl hned, že jsou poprvé ve velkém městě. 200 jich bylo oděno ve své charakteristické kroje. Ugandská a Středoafriická republika poslaly své oficiální delegace. Obřadům byla přítomna dcera krále Mwangy, který kdysi poslal na smrt svaté mučedníky, princezna Mazzi, choť jeho vnuka princezna Mawanda, mohamedán dr. Ahmad, který léčil dvě řeholní sestry, jejichž uzdravení z afrického tzv. bílého moru tvořilo zázraky ke svatořečení, a konečně pětadevadesátiletý Augustin Bikalema, kterému za nového pronásledování křesťanů r. 1888 byly vypáleny oči a zohyžděny ušní boltce na znamení potupy. Augustina a všechny ostatní přední poutníky si sv. Otec dal představit při audienci. Slavnost svatořečení ugandských mučedníků byla sv. Otcí příležitostí, aby pronesl výzvu na pomoc africkým misiím a misiím vůbec, a aby ohlásil svou účast na Světovém eucharistickém sjezdu v Bombaji. Pravil mj.:

Když vidíme, jak se nové národy probouzejí, roste v nás přesvědčení, že je naší povinností přiblížit se více v bratrském rozhovoru k těmto národům, dát jim nové znamení úcty a lásky, ukázat jim, jak katolická Církev chápe jejich oprávněné požadavky, podporovat jejich svobodný a čestný rozvoj pokojnými cestami lidského bratrství, a tak jim usnadnit přístup k poznání Krista, který je záchranou všech a uskutečňuje jejich hluboké tužby. Jsem o tom tak pevně přesvědčen, že myslím, že nesmím přejít příležitost, ano pozvání, které mi bylo učiněno, abych se setkal s jedním velkým národem, v kterém vidím symbol nescíslného obyvatelstva celého světa, abych mu nesl upřímné poselství svého přátelství. Sdělují vám, bratři, že jsem se rozhodl zúčastnit Světového eucharistického sjezdu v Bombaji.

K tomuto rozhodnutí mě nevede touha po novotách a cestování, ale apoštolská horlivost hlásat poselství evangelia nesmírným obzorům, které nová doba otvírá před našimi kroky. Je to odhod-

láni poskytnout Kristu širší, živější, pokornější svědectví víry a lásky. Papež se stává misionářem, tj. svědkem, pastýřem, apoštolem na cestách.

Tato cesta, i když velmi krátká a se zevnějším leskem co možná nejmenším, omezená na jedno místo, tam, kde Kristu přítomnému v eucharistii je vzdáván slavnostní hold, je důkazem uznání pro práci všech misionářů včerejších i dnešních, všem, kdo zasvětili svůj život věci evangelia, a především pro práci misionářů, kteří ve slépejších svatého Františka Xaverského zasadili kořeny

Církve v Asii a zvláště v Indii; je to symbolické schválení, povzbuzení a symbolická posila veškerému misionářskému úsilí svaté katolické Církve. Je to první ochotná odpověď na misionářskou výzvu, kterou sněm posílá Církvi, aby každý, kdo je jejím věrným členem, přijal úzkostlivou starostlivost o rozšíření Kristova království; je to povzbuzení a pochvala platící všem misionářům, rozptýleným po celém světě, jejich podpůrcům a dobrodincům. Je to znamení lásky a důvěry vůči všem národům celé země.

PAN BISKUP MOŘKOVSKÝ O ČSSR

Excelence, byl jste v Československu už dříve, nebo toto byla vaše první návštěva?

Československo znám dobře. Poprvé jsem tam zajel o prázdninách roku 1933, ještě jako bohoslovec Severoamerické koleje v Římě, a v letech 1935 a 1936 již jako kněz. Toto byla tedy moje čtvrtá návštěva.

Která místa jste poznal za těch tří předválečných zájezdů?

Projel jsem tehdy takřka celým Československem. Z měst mi dodnes utkvívají v paměti Praha, Brno, Nitra, Olomouc, Frenštát, Ostrava, Příbram, Hradec Králové.

Co vás, Excelence, přivedlo nyní na myšlenku podívat se letos v několika volných dnech mezi koncilovými zasedáními opět do Československa? Byl jste tam snad úředně pozván, nebo jste chtěl navštívit své známé?

Bylo to hlavně ze zájmu o rodnou zem mých předků. Letěl jsem tam jako turista. Znamé a příbuzné tam už nemám.

Jaké byly vaše první dojmy? Jak vás přijali na pražském letišti?

Všechny formality byly vyřízeny hladce a rychle jako na kterémkoli jiném mezinárodním letišti.

Jako biskupa spravujícího velkou diecézi s 450 000 katolíky, jednu z největších diecézí, nepočítáme-li arcidiecéze, ve Spojených státech, jistě vás zajímal i život tamní Církve. Zde v Římě ani jinde na světě nepotřebujete zvláštního dovolení k sloužení mše svaté. Mohl jste sloužit mši svatou i za svého pobytu v Českoslo-

vensku veřejně, či snad bylo třeba žádat o dovolení církevní nebo světské úřady?

Obětoval jsem mši svatou v různých kostelích bez zvláštního dovolení. Stačilo se prokázat běžným dokladem, že jsem kněz.

Zdá se tedy, že nyní je tam v platnosti dvojitý zákon: jeden pro kněze domácí, kteří nesmějí vypomáhat ani v sousední farnosti bez svolení tzv. státního tajemníka pro církevní záležitosti, a druhý pro cizince. Jak na vás působily vnější veřejné projevy tamního církevního života? Strávil jste v Praze neděli, na kterou letos připadl svátek Všech svatých. Bylo v kostele, kde jste sloužil mši svatou, v ten den hodně věřících? Jak se účastnili mše svaté?

V době, kdy jsem byl v kostele, bylo na mši svaté hodně lidí. Možno říci, že kostel byl zcela naplněn, a není to kostel malý. Při mši svaté samé, při níž kněz kázal, se zpívaly české mešní písně. Zdá se mi, že na vývěsce u východu byly na neděli ohlášeny čtyři nebo pět mší svatých.

Kdybyste, Excelence, statisticky srovnal tento počet mší svatých a počet katolíků udávaný pro onu farnost, s poměry ve vaší diecézi Houston-Galveston, došel byste k závěru, že u vás by čtyři nebo pět mší svatých stačilo pro onen počet věřících?

V mé diecézi nejsou tak velké farnosti. Naše největší farnost má pouze poloviční počet katolíků a stejně velký farní chrám. V něm se slouží pravidelně v neděli a v zasvěcené svátky

osm mší svatých a pokaždé je prostorný chrám zcela zaplněn.

Sloužil jste mši svatou i na některém z památných míst?

Ani když se biskup stane turistou, si neodepře, aby si současně nevykonal i pouť. Byl jsem šťasten, že jsem opět mohl sloužit mši svatou na oltáři při náhrobku svého patrona svatého Jana Nepomuckého ve Svatovítské katedrále.

Jistě jste trochu cestoval i mimo Prahu. Kam jste zajel?

Viděl jsem Lidice, Karlštejn, Svatou Horu u Příbramě, Prachatic, Tábor a Radvanov. V Lidicích byl pietně upraven parčík na místě původní obce zničené nacisty. S pohnutím jsem spatřil také vyznačené obrysy původního kostela a školy. Nedaleko vyrostly nové Lidice z úhledných olivově zelených domků s velkou školou. Kostelní věž jsem tam neviděl. Karlštejn jsem spatřil předtím, ale jen z vlaku. Tentokrát se naskytla příležitost k jeho návštěvě. Nejvíce na mne zapůsobila bohatě zdobená vzácná kaple sv. Kříže, kde se kdysi přechovávaly říšské korunovační klenoty. Celý hrad je pěkně obnoven a pečlivě udržován. I průvodci jsou uctiví a informativně věcní.

Jaký dojem na vás učinila Svatá Hora?

Snad proto, že se slavil den Dušiček, i nálada byla dušičková. Okolí svatyně je trochu ošumělé, ale viděl jsem, že fresky se právě na několika místech opravují. Nejpůsobivěji však působí nádherný stříbrný oltář s milostnou soškou mariánskou, u něhož právě sloužil místní kněz mši svatou za zemřelé. Ačkoliv byl všední den, bylo při ní asi sto lidí. Cestou jsem si však všiml, že nejzanedbanější zvenku jsou kostelíky v menších místech, kdežto některé historicky památné kostelní stavby v městech se pečlivě renovují.

V Prachaticích jste jistě navštívil rodný domek patrona amerického episkopátu, vašeho jmenovce a krajana blahoslaveného Jana Nepomuckého Neumanna. Domek kdysi darovali blahoslavencovi rodiče řádu sester sv. Karla Boromejského, do něhož vstoupila jejich dcera. Řeholnice si v domku samém zřídily kapli a v okolních domech výchovné ústavy pro mládež.

Právě proto jsem zajel až do Prachatic. Jedinou památku na blahoslaveného jsem však na-

BISKUP JAN L. MOŘKOVSKÝ, apoštolský administrátor v Houston-Galvestonu

šel v děkanském chrámě. Je to malý obrázek, který tam byl zavěšen, jak dosvědčuje nápis, v den jeho blahorečení. Bylo mi řečeno, že v rodném domku bydlí partaje. Proto jsem ho ani nehledal. Z Prachatic jsem jel přes Tábor do Prahy. Poněvadž jsem zjistil, že Radvanov je nedaleko, zabočil jsem tam.

To jste jistě, Excellence, navštívil také pana arcibiskupa Berana?

Měl jsem to v úmyslu. U zámečku jsem uviděl staříčkou řeholní sestru. Ptal jsem se jí skrze mříže zamčených vrátek, jak se dostat k panu arcibiskupovi. S napolo odvrácenou tváří mi řekla, že u vedlejších dveří je zvonek. Pak se hned plaše vzdálila. Když jsem zazvonil, vrátný, který zřejmě již čekal za dveřmi, hned odemkl. Sdělil jsem mu svůj úmysl, ale on prohlásil, že pro cizího státního příslušníka je nutné povolení od ministerstva školství.

S panem arcibiskupem Beranem jste tedy nemluvil?

Nebylo mi to dopřáno, protože už příští den jsme museli nastoupit zpáteční cestu do Říma.

Mohlo by k podobné příhodě dojít ve Spojených státech?

Tam máme odluku Církve od státu, která znamená nejen úplnou svobodu pro Církev a její představitele, nýbrž i vzájemnou úctu a přátelskou spolupráci mezi náboženstvím a státem pro blaho národa a země. Odluka Církve od státu totiž neznamená sama v sobě nepřátelství. U nás je hluboce vžito přesvědčení, že dobří občané jsou ti, kdo žijí podle náboženských a mravních zásad.

Jaké vzpomínky jste si odnesl na Prahu?

Jsem zvyklý na velká města v Americe i jinde, na jejich modernizaci a vzrůst. V Praze, kterou si dobře pamatuji z předválečných let, jsem však nevycházel z překvapení, když jsem viděl, jak málo se navenek změnila, jak málo vzrostl počet jejího obyvatelstva a jak pozadu je v modernizaci za ostatními městy v zemích, jež jsem navštívil. Také budovy na mne působily šedým, skoro až pochmurným dojmem. Na hlavních ulicích však byl, zvláště ve večerních hodinách, čilý ruch a městské dopravní prostředky jsou stále přeplněné. Také obchody jsou skromnější než jinde, ale zdá se, aspoň v Praze, že jsou dostatečně zásobeny zbožím.

Jak se k vám chovali, Excellence, jednotlivci, s nimiž jste se setkal? Dali vám snad nějak najevo svůj nezájem, nebo dokonce, jak by se slušelo na úředně bezbožeckou zem, své pohrdání, když vás viděli v kněžském obleku?

Octnout se uprostřed lidu mluvícího česky je pro mne vždycky nezapomenutelný zážitek.

Všude, i na ulici, jsem se setkal s lidmi příjemnými a našel jsem jsem vždy zdvořilou ochotu, kdykoliv jsem se na něco ptal. Jeden mladík, nevím ani, zdali to byl katolík, mi řekl, že je rád, když nás vidí, poněvadž představujeme něco více než hodnoty pouze hmotné. Ani humor se z Prahy nevytratil. Jiný člověk, jehož jsem se na něco ptal, mi řekl: »Teď jsme spojeni s velikou zemí, která je padesát let pozadu. Nemůžeme se tedy pohnout kupředu, dokud nás nedožene.«

Jak byste si přál, aby Československo vypadalo při vaší příští návštěvě, Excellence?

Mezi nepříjemnými dojmy, jež bych rád viděl smazány, je pohled na nákladní auta rozvázející skupiny žen v montérkách do práce a na brigády — raději bych je viděl doma starat se o výchovu dětí; byl bych potěšen, kdybych příště již nebyl na veřejnosti tak osamocen v obleku duchovního; rád bych navštívil i pražského arcibiskupa a ostatní biskupy v jejich rezidencích, a nemusel ho hledat nadarmo za zamčenými dveřmi v samotách, kde podle lidového přísloví dávají lišky dobrou noc; abych, kdybych chtěl něco zajímavého o našich katolických říci, mohl promluvit v kroužcích Katolické akce nebo ve schůzi farních spolků, a abych také mohl navštívit katolické školy, které mne, jako bývalého diecézního ředitele katolických škol, velmi zajímají. Přál bych si, abych si opět mohl oživit krásné vzpomínky z návštěv z mladých let na svobodnou, radostnou a křesťanskou zemi.

JAK SLAVIT VÁNOCE

Své vánoční svátky oslavte způsobem náboženským. Zdálo by se skoro zbytečné připomínat něco takového, kdyby nebylo známo, jak se svátkům vánočním, svátkům křesťanským v plném smyslu slova, svátkům narození Páně, vtělení Božího Slova, odnímá jejich náboženský význam v dnešní době a ve společnosti, která nás obklopuje. Necht tedy vaše vánoce jsou náboženské sváteční dny. Všichni tělem i myslí ať jste přítomni posvátným obřadům, které se u vás v ony dny konají. Necht vyvolají ve vaší myšlenky a předsevzetí hodná křesťanů, kteří oslavují

první dojemné setkání s Pánem Ježíšem, jenž se stal maličkým a chudým, aby byl naším bratrem, naším vzorem a Spasitelem. Uchovejte vánočním ráz rodinného svátku. Když se Kristus Pán narodil, posvětil lidský život a ve svých prvních letech posvětil léta dětství. Posvětil rodinu, a zvláště mateřství. Posvětil rodinný krb, místo, kde kvetou přirozené nejdražší city. Posvětil náš život tak, jak je, se všemi jeho city, osudy, zkouškami, námahami, s jeho pozemským i nebeským cílem. Radujte se o vánočních svátcích v kruhu svých drahých, darujte jim svou lásku, dejte

najevo věrnost rodině, od níž se vám dostalo života a s ním i křesťanské výchovy. Neste do svých rodin můj zvláštní pozdrav, zvláštní blahopřání, zvláštní požehnání.

Konečně odporučím vaši dobročinné lásce chudé. Učinit o vánocích dobrý skutek je známkou křesťanské dobrotivosti a kultury. Necht tento dobrý skutek vás i něco stojí. Udělejte jej z lásky ke Kristu Pánu. Tak mu dáváte vyšší cenu a získáváte si právo na odměnu od samého Boha.

Pavel VI. při audienci 18. prosince 1963.

Strach ovládá mysl lidí. Političtí protivníci se s napětím dívají na své radarové přístroje, prsty už mají připraveny, aby zmáčkly osudný spouštěč... a země se promění v jeden veliký plamen. Kristus Pán je vládce i této naší doby. Jedině on vládne. Přemohl svět láskyplným darováním sebe všemohoucímu Otci, ne tím, že se zmocnil nějaké zevnější moci, ani násilím. Lidská moudrost se zhroutila. Když jsme učinili nevim jaké chytré kompromisy, musíme prohlásit, že nevíme, jak dál. Nezbývá, než abychom se odevzdali do rukou Božích.

Pohledme do dějin: Jericho se svými silnými zdmi se zhroutilo před mocí modlitby. Ninive bylo zachráněno, protože jeho obyvatelé se oblekli v kající roucho a posypali hlavu popelem. Dnes Kreml je Jericho a my jsme Ninivané, kteří se mají obrátit.

Sáhněme proto k modlitbě! Modleme se za obrácení Ruska, za Suslova, Kosygina a Chruščova, za Gomulku a Tita, za Novotného, Ulbrichta a Kádára. Nejenom za pronásledované, ale i za pronásledovatele. Co ti brání, abys modlitbou nepřemohl sovětského ministra, člena Ústředního výboru, nebo mučitele ve věznici Ljubance, a aby se zřítily zdi pýchy a zaslepenosti?

Podívej se na mapu Ruska. Zamysli se nad dvěma sty milionů, které tam bydlí. Jdi prstem po této rozsáhlé zemi: tady teče Volga, tam je Kyjev, Moskva, Ural, Vorkuta, Sibiř... Na všech místech, po kterých jde tvůj prst, bydlí lidé a trpí. Tvůj prst se zastavil u krvácejícího Ruska. Buď dobrým Samaritánem! Nalij olej své lásky a vína své modlitby do otevřených ran. Modli se a učin si obět alespoň za jednu bloudící duši, abys jí vyprosil milost a sílu k obrácení; alespoň za jednoho pronásledovaného, abys mu vymohl sílu k mučednictví.

Z figurek k betlému: Žena s mlékem

Nehněvej se na mne, že tak naléhavě mluvím ve jménu Božím k tvému svědomí. Nejsem obyčejný žebrající, ale kněz, který nad bídou naší doby vidí plačící tvář trpícího Krista. Každý kněz se musí bát soudu, když neříká pravdu. A pravda je toto: Když ty uzavřeš své srdce před bídou svého bratra, Bůh není ve tvém srdci, protože v tobě není jeho láska.

P. Werenfried van Straaten

Bylo to 20. prosince. Blížily se vánoce. Večer jsem dala almužnu chudému chlapci a jednomu slepci. Chlapci jsem dala svůj kabátek, aby se měl čím zahřát, a on se na mne usmál a řekl mi: » Necht ti to Ježíšek nahradí o vánocích. « Slepci jsem dala 200 lir, to, co jsem si našetřila k vánocům. On mě pohladil a řekl mi: » Pán Bůh zaplat, holčičko! «

Když jsem přišla domů, cítila jsem v srdci nevidanou radost. Jakýsi hlas mi říkal: » Udělalas mi radost. « To byl Ježíšek.

To byly moje nejkrásnější vánoce, protože jsem dala chudému Ježíškovi své úspory a svůj kabátek.

Devítileté italské děvčátko Rosella

MARIE NOELOVÁ

VYKOUPENÍ STUDÁNKY

Nevím docela přesně, kde byl Betlém, ale určitě tam nedaleko byl les a v něm studánka, průzračná jako jitro a nesmírně hluboká.

Ta studánka neměla nic užitečného na práci. Protože byla na osamělém místě, nikdo o ní nevěděl a nikomu nedávala vodu. Byla čirá jak den, hleděla do nebe a nebesa se vzhlížela v ní.

Ode dne jejího zrození — nikdo se však na ten den nepamatoval — prýštilo, tryskalo, chvělo se i šumělo z hloubi země její jasné a něžné srdce. Rozveselovalo kamínky a kolébalo trávy.

Pak k ní přicházeli pít ptáci. A také ostatní zvířata.

Laň tam vodila svého koloucha, zaječice své zajíčky, liška liščata a divoká svině malá podsvinčata. Ti všichni pomalu a jemně pili vodu, aby studánce neublížili. Studánka, jako dobrá chůva, je neodháněla. Jejich růžové, nemotorné jazýčky jí vůbec nevadily.

Pokud jde o lovce, to byla jiná věc. V kraji žil lučištník, široko daleko nejzkušenější a nejchytřejší. Nikdy nechybil svou kořist.

Ten se jednoho letního dne zastavil u studánky. Byl celý udýchaný, protože dlouho pronásledoval laň.

Odhodil luk, zul si boty a ponořil ruce do svěží vody. Naklonil se ke studánce a pravil:

» Mám žízeň ! «

» Napij se, « odpověděla studánka.

A podala mu s velkým douškem i své srdce.

Lovec pil a poznal, že voda je neobyčejně lahodná.

» Líbezná studánko ... « začal, ale jak otevřel ústa a začal mluvit, vyšla mu z nich lež a spadla do čisté vody.

Z počátku studánka nic necítila. Lež do ní sklouzla něžně jako ptáče, potápějící se pod hladinu. Když se však rozběhla od kapky ke kapce, tu studánku pozvolna vyplnila a rozlila se v ní jako podivná bolest.

Co se to se studánkou stalo? Což už nebyla jako dřív? Co bude dál?

Poděšeně hleděla k nebesům. Ale nebe zavřelo oči a nechtělo se na ni podívat. Studánka ztratila azurovou barvu. Dala se do pláče.

Plakala dnem i nocí. Trávy rostoucí kolem se na ni mračily. Jen ptáci a zvířata si ničeho nevšimli a každého dne přicházeli ráno i večer pít.

Pokud jde o lovce, ten se nevrátil. Neměl ve zvyku pít dvakrát z téže studánky.

Ve dne v noci studánka plakala a prosila nebe o smilování. Všechno však kazila lež, která stála jako neproniknutelná mlha mezi studánkou a nebem.

» Já nešťastná, « naříkala studánka, » svou vodou omývám rypák divokých sviní, čumák tchořů i zobáky káňat a havranů. Kdo však očistí mě? «

Přiblížil se zimní slunovrat. V oněch krajích bývá však zima stejně krásná jako léto, takže pastýři a jejich stáda tráví noci venku.

Jednou k půlnoci zaslechla studánka, jak nebesa zpívají » Mír ... Mír ... « V tom slovu bylo tolik kouzla, že se rozšířilo po celé zemi. Andělé oznamovali světu, že přišel Vykupitel.

» Kdepak se narodil? «

» Ve chlévě ! «

Pastýři hned pospíšili ke chlévu. Co však má dělat ubohá studánka? Zůstala v temné noci docela sama.

Několik dní nato, bylo velmi půvabné ráno, vyšla z chléva žena s košem prádla. Měla v něm pleny, hadříky, šátky a dětské kabátky. Byla to Panna Maria a šla prát Ježíškovy pleny a prádlo.

Ale místo aby šla tam, kde právaly betlémské ženy, zamířila k lesu, vyhledala studánku a poklekla vedle ní.

» Svatá Panno, « povzdechla studánka, » vím, že hledáš čistou vodu. Neper tu své prádlo, jsem znečištěná ! «

» Pokoj s tebou, « pravila Panna Maria, » jestli voda neočistí pleny, pak pleny očistí vodu. «

A dala se do praní. Máčela prádlo ve svěží vodě, mydlila na kameni, mnula je svýma jemnými rukama, tloukla a máchala jak se sluší a patří. Jako všechny pradeny, měla chuť si trochu popovídat. I začala se vyptávat:

» Studánko, proč jsi tak smutná? Zhřešila jsi snad? «

» Nevím, « odvětila studánka. » Jednoho dne dostal lovec žízeň a já mu dala své srdce. On mi zaplatil lží. Od té doby nevidím nebe. «

» Musíš se tedy zbavit lži! « pravila svatá Panna.

» Ale jak? Všechny mé kapky jsou proniknuty lží. Musela bych leda vyschnout, abych se jí zbavila. «

» Možná, že to nebude potřeba, « pravila Panna Maria.

Vyndala z koše dětský kabátek a hodila jej do vody. Zůstal ležet na hladině a jeho dva malé rukávky se zkřížily.

» Studánko, můžeš se zachránit. Znáím lék na tvou nemoc. Ale přinese ti utrpení. «

» Utrpení? Nevím, co je to utrpení, « odpověděla studánka.

» Uvidíš, pomohu ti. Poslouchej: ty, která se ráda pohybuješ, která miluješ život a jejíž srdce tryská a plyne, už nebudeš téci ani tryskat ani se pohybovat. Budeš jako kámen. Ty, jež jsi hlasem divokých lesů, jejich smích i pláč, ty, která ráda vyprávíš svá tajemství kamínkům, už nikdy nepromluvíš, nezasměješ se a nezapláčeš. Ve dne v noci budeš němá jako bys byla mrtvá... Máš strach? Ubohá studánko, není jiné pomoci! Slovo tě znečistilo, mlčení tě očistí. Zatím co budeš mlčet a to si zapamatuj — tvá voda bude zbavena lži. «

» Budu mlčet, « pravila studánka a rozplakala se na rukou Panny Marie. Zatím Panna Maria vyprala pleny i kabátky, sebrala prádlo, uložila je do košíku, otřela si ruce a vydala se na zpáteční cestu.

» Pojď se mnou, « řekla studánce.

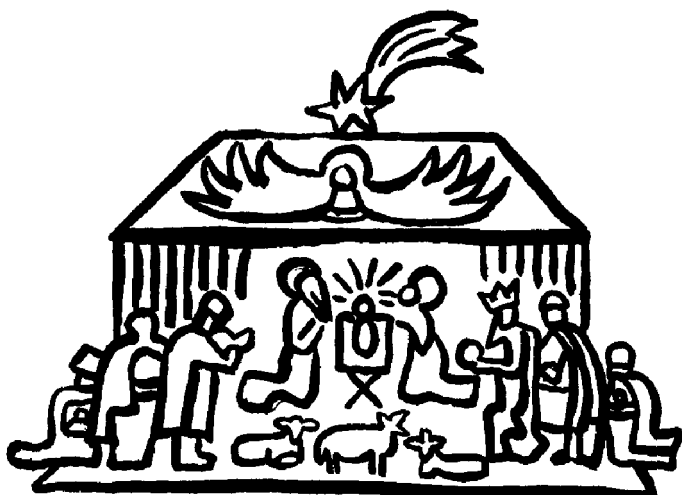
A studánka šla.

Cesta k Betlému nebyla dlouhá. Aspoň se tak zdálo. Přesto však jakmile Panna Maria opustila les a zamířila k chlěvu, cesta se rozběhla přes pole a zdálo se, jako by neměla konce.

Počasí se zhoršilo. Se stromů i z keřů opadaly všechny listy. Cesta však stále jen šla a šla. A čím déle ubíhala, tím bylo počasí horší a chmurnější. Dokonce na ni útočila vichřice a snažila se ji přervat. Kolem byla stále větší zima.

Panna Maria položila občas košík na zem a dýchala si na zkřehlé prsty. Studánka postupovala velmi těžce. Srdce měla sevřené úzkostí.

Konečně když nastala noc, zaslechly zpěv

Gertruda 60

Hodně milostí od novorozeného Spasitele vyprošuje dobrodincům, předplatitelům i čtenářům redakce a administrace Nového života

andělů, kteří za matčiny nepřítomnosti kolébali malého. Panna Maria rychle otevřela dveře od chlěva a chvíli zůstala stát na prahu ve světle Děťátka. Než za sebou zavřela, ohlédla se po studánce.

Studánka zmizela.

Kolem chlěva však ležel sníh, nehybný, jako by jej spoutala smrt, bělejší nad všechnu bělost a čistší nad čirou vodu.

A mlčel.

VÁNOČNÍ PŘÍPRAVY

*dere se červík sladkem k jádru jablka
skákají děti střemhlav do vody
v rybníku útulném milého domova
ukazuje času stojatému
kapelník staré hodiny*

*v peřinách bahna vůně tmavězelené
těšení kolébá kapříky
ba ani psa by nevyhnal
do chumelenice a metelice
vyčenichat tu jedli
co nese koule, svíčky a ořechy*

*prostírá venku zima sněhobíle
zmrzly na šňůře košile
(vánoční přání malá dospělým
kudy zpátky do tepla?)
ze dvorka dovnitř do chlěva, kde kráva zahřívá*

*peče se v troubě dlouhá přítomnost
bude cukrována
mamince, jež ji zadělává
cinkají prstýnky
okované boty anděličků
v noci na ledě.*

Gertruda Goepfertová

rozhledy

Z DISKUSÍ NA SNĚMU V ŘÍJNU

6. října uvedl diskusi o předloze *O apoštolátě laiků* biskup z Essenu v NSR mons. Hengsbach. Vždycky se věřící laici přičiňovali o šíření Církve, vždycky tedy existovalo to, čemu se říká laický apoštolát; dnes však tím více pocítujeme jeho nutnost: rozšířilo se pole působnosti Církve, je nedostatek kněží a mnoho oblastí se vzdálilo od Církve a náboženství; a jsou to oblasti, které jsou svým zaměřením vlastní laikovi. Katolický laik šíří evangelium především svědecktím vlastního života, avšak též úsilím, prací, aby celý veřejný život byl prodchnut duchem evangelia, aby došlo k posvěcení světa. Tento svůj apoštolát vykonává katolický laik v rodině, farnosti, diecézi, v celé Církvi, ve svém životním a pracovním prostředí. Předloha mluví též o významu a nutnosti sdruženého laického apoštolátu na úrovni farní, národní i nadnárodní. Závěrem se katoličtí laici nabádají, aby spolu s odloučenými křesťany i s vyznavači mimokřesťanských náboženství chránili a rozmnožovali přirozené i nadpřirozené dědictví mravních hodnot a budovali lepší svět. — Šest zasedání zabraly diskusní příspěvky; rozprava o této předloze spolu s diskusí O Církvi v dnešním světě byly nejpozorněji sledovány veřejností. Nakonec Otcové schéma přijali, ale přáli si jeho přepracování: žádali jeho rozšíření, odmítli zkrácení na čtvrtinu původního znění. Řada řečníků si přála důkladnější odůvodnění apoštolátu; nestačí říci, že dnes je málo kněží, a proto laici že musí přijít na pomoc. Povinnost apoštolátského života plyne pro laika z přijetí svátosti křtu a biřmování; když je to ale pravda, k čemu pak »pověření biskupem k apoštolátu — *missio canonica*«, jak o tom schéma mluví. Některým biskupům se předloha zdála příliš klerikální, zdůrazňující poslušnost hierarchii (pro některé zase — zvláště z latinských zemí a Irska — ji dostatečně nezdůrazňovala) a neponechává laikům pole pro svobodu a podnětnost. Při diskusi se zase projevil různý vývoj katolického života v jednotlivých zemích: co je dobré v jedné zemi, nemusí vyhovovat všem; v Itálii a Španělsku je výsadní organizací laického apoštolátu Katolická akce, kdežto v jiných zemích mají své spolky katolických mužů a žen, v Anglii dokonce má Katolická akce nepříznivý politický přízvuk. Krakovský arcibiskup mons. Wojtyła nechtěl, aby se zdůrazňovalo sdružování k apoštolátu; v mnoha zemích jakékoliv spolčování je zakázáno, a přece tam laický apoštolát kvete. Tito pronásledovaní laičtí apoštolové jsou slávou katolických laiků, jsou příkladem svobodné Církvi, dodal mons. Lokuang z Formosy. Biskupové z misijních zemí si přáli zmínku o problémech všech katolických laiků a biskupové východních církví ukazovali, jak spolupráce s hierarchií je uskutečněna u

nich: V Káhiře a v Alexandrii existují patriaršální komise, které se starají o církevní školy a správu majetku a o charitativní činnost. Členové komise pocházejí ze všech obřadů; dvě třetiny členů volí věřící a jednu třetinu jmenuje patriarcha. Ve východní církvi laici jsou skutečné spolupracovníky, ne pouze pomocníky kněze; mají účast na volbě biskupa a na patriaršální synodě. Jistě došlo zde též k výstřelkům, ale vcelku se tato demokracie osvědčila. Za apoštolát třeba považovat i jakoukoliv práci, utrpení, oběti, modlitbu, říkal mons. Kozłowiecki, misijní biskup ze Zambie. To je apoštolát v širším slova smyslu, který je nezávislý na hierarchii, a vedle něho existuje apoštolát v pravém smyslu slova, a ten má zůstat vyhrazen biskupem pověřeným »laickým apoštolům«. O základní apoštolátské povinnosti laika v rodině mluvil jugoslávský mons. Bauerlein ze Srěmu; nedostatek kněžských a řeholních povolání má svůj původ v krizi rodiny; katoličtí manželé si musí být vědomi, že mají v rukou budoucnost Církve a lidské společnosti. Široké pole pro podnětnost katolických laiků je uskutečnění sociální nauky Církve; křiklavé rozdíly a nedostatky jsou příčinou, proč stále tolik lidí věří marxistickým frázím o spravedlnosti a rovnosti. — Celou diskusi zakončil svým projevem posluchač laik Patrik Keegan, Angličan, předseda Světového sdružení katolických dělníků. Mons. Hengsbach upozornil ještě na těžkosti, za jakých předloha byla sestavena a bude opravována, a žádal pro tuto práci dostatečně času — byla to první otevřená žádost o čtvrté sněmovní období.

O kněžích

Předlohou *O životě a práci kněží* koncil sáhl k tzv. Propositiones, Návrhům, Hlavním bodům; byly to původně předlohy v plném smyslu slova, ale na zásah vedení sněmu byly víc a více zkracovány, až z nich zůstalo jen několik odstavců (předloha O misiích např. z původních sto stran má nyní čtyři). Předloha O kněžích, jak ji dále budeme nazývat, byla zkrácena dvakrát, byly v ní ponechány jen otázky čistě pastoračního rázu a několik povzbuzení k věrnosti stavu, k němuž Bůh kněze povolal, k vzájemné pomoci a k životu v duchu chudoby a lásky, který by byl věřícím vzorem. Hned první řečníci zaujali vůči předloze postoj záporný, který vyvrcholil v jejím odmítnutí. Příslušná komise »Pro kázeň kněží a věřícího lidu« schéma rozšíří a vsune do nového znění i některé z připomínek učiněných v krátké diskusi, a na čtvrtém zasedání předloží k nové diskusi. Mons. Théas z Lurd si přál, aby se poukázalo na nutnost kněze v Církvi: obyvatelstvo světa roste, ale počet kněží se zmenšuje; dnešní doba vidí v knězi obyčejného člověka; musí se tedy říci, že se liší od ostatních, že je účasten Kristova svátostného kněžství a představuje Církev, i kdyby stál uprostřed obce Církvi zcela odcizené. Několik řečníků mluvilo o hrdinství kněží v duch. správně, zvláště na venkově, naléhalo na rovnoměrné rozdělení kněží, na vzájemnou spolupráci mezi diecézemi chudšími s bohatšími — mons. Gugič z

Dubrovníka děkoval za finanční pomoc, kterou episkopát německý, rakouský, holandský, belgický a severoamerický poskytuje diecézím v nouzi — hledaly se možnosti, jak zavést spravedlivou, ale přitom rovnoměrnou finanční odměnu kněze za jeho práce, navrhovalo se např. založení diecézní pokladny, z které by kněží byli placeni.

Východní církve

Lepšího přijetí se dostalo druhé předloze z » Návrhů «, *O východních církvích*; myslí se východní církve sjednocené. Také tato předloha byla proti původní velmi zkrácena; byly ponechány jen zásadní otázky týkající se vnitřní kázně; mezi nimi se diskuse dotýkala především tří věcí; 1) obřadu, kterému mají být připsáni východní odloučení křesťané, když vstupují do katolické Církve; schéma navrhuje, aby zůstali při svém původním obřadu; 2) uzavření manželství katolíka s pravoslavnou stranou: navrhuje se, aby biskupové mohli dispenzovat od kanonické formy, aby uzavření před katolickým knězem bylo jen k dovolenosti, pro platnost že stačí přítomnost kněze (myslí se i pravoslavného; to má velký význam pro východní církve, kde se manželství uzavírá před knězem snoubence); 3) *communicatio in sacris*, aby totiž za mimořádné situace pravoslavní, kteří jsou *bona fide*, mohli být připuštěni ke katolické zpovědi, k eucharistii a k pomázaní nemocných, a podobně aby katolíci mohli o tyto svátosti požádat východního odloučeného kněze. — Někteří řečníci, jako kard. König z Vídně, byli proti ztotožňování sjednocených církví s východními církvemi: 95 % věřících východních církví jsou odloučeni od Říma; o mnoha otázkách jedná schéma O ekumenickém hnutí, a ostatně s tímto schématem by předloha měla být uvedena v soulad. Nemělo by se mluvit tolik o obrácení jednotlivců, ale pracovat o připojení odloučených církví jako celků. Východním biskupům se nelíbilo, že se o jejich církvích jedná ve zvláštním schématu; nejsou přece žádný přívěsek latinské Církve, patří do schématu O Církvi. Když odloučený vstupuje do katolické Církve, nemá co odpřisáhnout, ničeho se nezřídá, má jen složit vyznání víry a kněžím ať se prostě dovolí dále vykonávat jejich kněžské funkce v závislosti na příslušné autoritě. Druhý společný požadavek východních biskupů bylo, aby se jejich patriarchům vrátily původní výsady, to je aby byli ve vedení své církve nezávislí. Má se jim poskytnout přednost před kuriálními kardinály, a zvláště před kardinály jáhny, má se jim dát právo volit prvního z patriarchů, patriarchu Západu, římského papeže. Mons. Ghattas z Téb v Egyptě děkoval sněmu za to, že si mohou svobodně postěžovat na chování některých latiníků; této svobody papežský legát Humbert r. 1054 východním církvím nedopřál. Latinským věřícím se má vštípit, že všechny obřady jsou stejně dobré a platné. Mons. Slipyj, lvovský metropolita, žádal, aby sněm jasně zakázal latinským kněžím nutit východní k latinskému obřadu. Rumunský mons. Cristea mluvil o tragické situaci šesti milionů věřících

východních obřadů v zemích za železnou oponou; jsou pronásledováni ne tak, že jsou katolíci, ale že jsou východního obřadu.

Hned po skončení diskuse Otcové celé schéma schválili, nejdříve vcelku a pak jednotlivé odstavce; některé dostaly větší počet hlasů s výhradami, ale prošly, takže po zpracování výhrad budou předloženy ke konečnému schválení.

Církev v dnešním světě

S velkým napětím očekávala světová veřejnost rozpravu o předloze » *Církev v dnešním světě* «. Můžeme to nazvat historickou událostí, když po krátké předchozí diskusi koncil hlasováním 23. října přijal předlohu jako základ k diskusi podrobnější 1597 hlasy proti 296. Její obsah patří do sféry zájmů koncilu, v tom byli řečníci zajedno, ale i ti největší její obránci přiznávali, že jednotlivá témata ještě nejsou zralá, » Církev zde říká první, ne ještě poslední slovo « — prohlásil kard. Lercaro z Boloně, ani to není největší dar koncilu světu. Bude to až její vnitřní obnova, takže bude pak v plném smyslu slova město na hoře postavené. Svět čeká spíše strhující sílu příkladu než slova.

Schéma, napřed sedmnácté v pořadí, nyní třinácté, je ze všech nejmladší. Až za prvního období požádalo asi 70 biskupů, aby sněm odsoudil válku a atomové zbraně. Téma pak bylo rozšířeno i na ostatní těžkosti naší doby: hlad ve světě, strach z přelidnění atd. Sestavení předlohy bylo svěřeno komisi složené z členů komise teologické a komise pro laický apoštolát. Práce byla provázena mnoha nesnázemi: měl se položit základ k nové teologii pozemské skutečnosti, předloha se chtěla obrátit nejen ke katolíkům, nýbrž ke všem lidem dobré vůle, a konečně se dalo čekat, že otázky, jako válka, mír, atomové zbraně aj., jak to ostatně diskuse potvrdila, mohou mít ohlas i politický.

Schéma, jak bylo nyní předloženo k diskusi, se skládá ze čtyř částí — O celistvém povolání člověka; Církev ve službách Boha i lidí; Postoj katolíka ve světě; Hlavní úkoly katolíka: obrana lidské osoby, manželství a rodina, kulturní přínos Církve, život sociální a hospodářský, solidarita mezi národy a mír mezi národy — a šesti dodatků, v kterých je více rozvedeno šest odstavců čtvrté kapitoly. Nakonec se katolíci vyzývají ke spolupráci se všemi lidmi za dosažení společného dobra: s odloučenými křesťany; s těmi, kdo se klanějí jednomu Bohu; s těmi, kdo sice v Boha nevěří, ale usilují o dobro lidské rodiny; ano i s těmi, kdo bojují proti Církvi, a to modlitbou a odpuštěním.

V diskusi o předloze se vcelku vyjádřil odmítavě např. palermský kard. Ruffini: není dostatečně propracována, obsahuje názory, o kterých se dá diskutovat, na některých místech hlásá tzv. mravnostivý podle situace, a to v otázkách značně choulostivých, měla by být vynechána slova autokritiky Církve. Kard. Meyer z Chicaga řekl, že právem koncil mluví o věcech, jako je lidská svoboda, manželství, mír mezi národy, hlad ve světě. I hmotný

svět tvoří část plánu vykoupení. Bůh promění svět v novou zemi a nová nebesa. Spolupráce mezi církví a světem, Kristovo vtělení, mají tvořit duchovní podklad celého schématu. V rozhovoru se světem Církev zůstává věrna svému poslání, poznamenal kard. Suenens z Belgie. Dívá se na problémy světa z hlediska náboženského a mravního. Je nutné to zdůraznit, abychom respektovali nezávislost světa v oblasti jemu vlastní. Třeba též vymežit vztah mezi civilizací, pokrokem a evangelizací: Církev přispívá k pokroku tím, že káže evangelium; nekáže evangelium tím, že přispívá k občanskému povznesení. Předloha nemluví dostatečně o bojovém bezbožectví; nestačí ho odsoudit, je nutné zkoumat, proč tolik lidí popírá Boha a bojuje proti víře, uvědomit si, jaký pojem mají o Bohu; často to je pojem zkreslený. Na nedostatečné projednání marxismu a tzv. vědeckého popírání Boha si stěžovalo více řečníků; mons. Barbieri z Itálie prohlásil, že vnucování bezbožectví je opravdový pokus o bohovraždu, nad nějž není ve světě většího zločinu, jehož následky na poli mravním a duchovním jsou horší než hrůza, kterou může způsobit atomová puma. Sněm sice nemá vyslovit nové odsouzení, ale vzniklo by pohoršení, kdyby se u věřících vyvoval dojem, že se koncil bojí odsoudit tento největší zločin naší doby. Mons. Hermaňuk z Winnipegu žádal, aby se do schématu vložila zmínka o přínosu, který lidstvu podávají dnešní vyznavači a mučedníci za lidská práva. Praktické otázky ve čtvrté kapitole by měly být napřed projednány za spolupráce odborníků laiků, i nekatolíků, i zástupců OSN, přál si mons. Stimpfle z Augšpurku. Mons. Čidibombovi z Konakry v Africe se zdálo, že schéma je sestavno příliš z evropského nebo amerického hlediska, přehlíží otázky, které hýbají Afrikou, jako kolonialismus, rasové odlučování, těžkosti rozvíjejících se národů; tyto obtíže se nevyřeší slovy o zájmu, ale skutečnou soudržností a praktickou pomocí všech členů lidské rodiny. Několikrát se ozvalo jméno francouzského jezuitu P. Teilharda de Chardina: mons. Hurley z Durbanu v Jižní Africe chválil jeho pojetí jednoty celého vesmíru, mons. Spülbeck z Míšně v NDR poznamenal, jak se ho marxisté bojí, protože dokazuje jednotu mezi vědou a vírou. Jiní řečníci ale Teilharda de Chardina zavrhovali. — Před přílišným zdůrazňováním této předlohy varoval maronitský patriarcha Meučí: není úkolem Církve vyřešit otázky časného rázu, uspořádat rozpory sociální, hospodářské a politické.

Předběžnou diskusi ukončil mons. Guano z Livorna: Připomínky zpracuje komise do nového znění, vyjma otázky, v kterých si vyhradil poslední slovo sv. Otec; mons. Guano měl na mysli otázku mravní dovolenosti užívání pilulek na regulování početí; touto otázkou se zabývá komise složená z odborníků v biologii, sociologii, psychologii a v morální teologii. Protože schéma už nebude přepracováno do konce třetího období, a protože budeme mít období čtvrté, mons. Guano žádal předsednickou radu, aby dovolila hned diskusi o bodech zvlášť důležitých, jako mír mezi národy, hlad ve světě,

chudoba a bezbožectví. Po schválení předlohy vcelku začala diskuse podrobnější, po kapitolách a odstavcích.

V první kapitole chce koncil zdůraznit, že člověk je povolán, aby byl občanem obce pozemské i nebeské. Tato poslední naděje teprve dává lidskému životu celistvý smysl. Proto se mylí ti, kdo lidský život zužují jen do rozměrů pozemských. Je ovšem také pravda, že kdo by chtěl hledat Boha, a odmítal svůj přínos k vybudování lepšího světa pozemského, nehledal by Boha upřímně. Láska k Bohu se musí projevit konkrétní láskou k bližnímu. — V diskusi pravil kard. Leger z Montrealu, že tato kapitola musí zdůraznit prvenství duchovního prvku v životě člověkově, jinak slovy o významu stránek pozemských stránek nadpřirozenou poněkud zastíníme. Řada řečníků žádala výslovné odsouzení komunismu jako nesprávné antropologie; má se proti němu říci, že se náboženstvím neodcizujeme člověku a světu, nýbrž ho zdokonalujeme, že křesťanství není nějaká abstraktní ideologie, ale že je to historická skutečnost, jejíž obzory leží v budoucnu; ani tato budoucnost neznamená útěk před světem; nebe je oslavení, doplnění, korunování naší pozemské skutečnosti. Církev musí jasně říci, co dělá pro ty, kdo jsou v bídě, jak mluví v jejich prospěch a pracuje pro jejich povznesení, žádal mons. Pogačnik z Lublaně. Proti šířícímu se bezbožectví, jež Bůh dopustil pro hříchy ve světě, je nutné bojovat modlitbou, pokáním a uskutečňováním sociální nauky Církve; nic nejsou platné krásné pastýřské listy, když je neprovázejí skutky. Mons. Quadri z Itálie navrhoval odstavec o důstojnosti lidské práce: je to biologická nutnost, povinnost uložená Bohem, prostředek, jak zdokonalovat sebe a přispívat k pokroku a civilizaci.

Druhá kapitola zdůrazňuje, že Církev, třebas není ze světa, je vázána na svět; a tyto svazky jsou užitečné pro Církev i pro svět. Časnými věcmi sice lépe plní své poslání, ale neskládá v ně svou naději, dovede se jich zříci, když by ohrožovaly čistotu jejího svědectví před Bohem. Avšak i svět potřebuje pomoci Církve a jejího přínosu, jinak by ze světa zmizela spravedlnost a láska. K jednotlivým katolíkům se pak obrací *třetí kapitola*, aby v tomto duchu spravedlnosti a lásky prožívali svůj poměr k bližním. Mons. Ancel, biskup kněží dělníků z Francie, si přál, aby se jasně řeklo, že zájem o časné otázky zapadá do poslání Církve; jinak nepřímou potvrdíme názor těch, kdo vykládají schéma jako taktický tah Církve; zklamaly její duchovní prostředky, a proto se nyní představuje jako svědomí světa, jako podnětné hnutí, jež chce bojovat za klidný a blahobytný život, aby si získala lidstvo. Mons. Čule zdůrazňoval, aby se Církev dovedla víc a více odpoutávat od světa; s Lacordairem opakoval, že Církví v minulosti uškodily více výsady než pronásledování; musíme odvrhnout každý klerikalismus, ale též císaropapismus. Chilský salesián kard. Silva Henriquez navrhoval založení mezinárodní organizace, která by koordinovala a šířila solidaritu křesťanů vůči chudým a potřebným, která

by ne tak udělovala almužnu, jako spíše hleděla přispět k povznesení a pokroku národů, k odstranění příčin chudoby národů i jednotlivců. Postupně by se měla stát mezikonfesionální a, jak to navrhl protestantský prof. Cullman, každý rok vyhlásit světovou sbírku; sbírka by byla znamením soudržnosti mezi národy a jednoty všech, kdo věří v Krista.

Čtvrtá kapitola

To vše byly diskuse více méně všeobecné; čtvrtou kapitolou vstoupil sněm doprostřed života. V prvním odstavci předloha hájí *práva lidské osoby*, svobodu od jakéhokoli utlačování a odlučování pro rasu, barvu pleti a náboženství, odsuzuje otroctví, pokud ještě existuje, nerovnoprávnost ženy, nespravedlnosti v oblasti sociální a politické, pracovní a trestné tábory, deportace, fyzické a psychické mučení, porušování práva nenarozených na život. — Po jasnějším odsouzení rasového odlučování volal americký mons. Grutka z Gary, mons. O'Boyle z Washingtonu a konžský mons. Malula: je to urážka Boží prozřetelnosti a lidské důstojnosti; netečnost Církve v této věci zastínila v očích lidí její krásu a účinnost jejího kázání; zkušenost biskupů z USA ukázala, že boj za stejná práva všech dává Církvi příležitost spolupracovat s lidmi, kteří stojí mimo její tábor. Indický mons. Athaide žádal, aby koncil vyslovil pochvalu všem, kdo proti rasovému odlučování bojují, jako byl Gándhí, Vinobba Bhave a dnes je americký Martin Luther King. Církev musí ještě více podporovat úsilí o povznesení ženy. Žena má své vlastní nenahraditelné místo v Božích plánech se světem, v zdokonalení muže, rodiny a společnosti. Přesnější vymezení pojmu svobody žádal toulonský biskup mons. Barthe. Dnešní člověk považuje svobodu za naprosté dobro. Je třeba ukázat, že víra neomezuje oblast svobody, ale rozšiřuje ji.

Manželství

V diskusi o druhém odstavci, *O rodině a manželství*, šlo především o poměr mezi plozením nových lidí (« Rostte a množte se »), které teologie považuje za prvotní cíl manželství, a vzájemnou láskou manželů a ukojením žádostivosti, cílem to druhotným (« Budou dva v jednom těle »). Uvedla naše teologie tyto dva cíle do náležité rovnováhy? Nezdůrazňovala příliš prvotní na újmu druhotného, ptal se např. kard. Suenens. Narážíme tady na otázku, zda rodiče mají právo omezit počet dětí. Předloha do jisté míry přijímá tento názor; praví, že manželé oslavují Boha, zdokonalují se navzájem v Kristu, když svůj úkol dát život dětem plní odpovědně podle míry Božích darů a v rámci své manželské lásky. Od případu k případu učiní rozhodnutí v této věci; uváží přitom své výchovné i finanční možnosti, zdraví těla i duše, blaho rodiny a Církve a potřeby společnosti. Manželé se nemají divit, když jim kněží někdy nedovedou vyřešit rozpor mezi Božím zákonem a jejich konkrétními těžkostmi. Lepším odhalením řádu v přírodě Církve doufá,

K. Boček: NAROZENÍ PÁNĚ (návrh na email)

že v budoucnu alespoň některé z těchto těžkostí budou odstraněny. Kard. Suenens varoval před zavíráním očí před touto otázkou; mohli bychom se tak octnout před novým Galileovým procesem, že by totiž Církev z ustrnulosti na starším teologickém pojetí odmítla něco, co z teologie neplyne. Vyrovnaný byl diskusní příspěvek kard. Alfrinka: Pro své těžkosti v manželském životě mnoho manželů žije v úzkosti a nejasnosti, nemálo lidí odpadá proto od Církve. Žádná lidská těžkost nesmí přimět Církev k tomu, aby změnila božský zákon nebo aby ho přizpůsobila lidské slabosti. Žádný sociologický průzkum nesmí mít vliv na mravní hodnocení lidského činu. Oběť a sebezápor patří k životu katolíka, člověk má být pánem i pohlavního pudu. Církev nikdy nemůže připustit vyloučení početí při manželském úkonu prostředky mravně nedovolenými. Ale pokrok antropologie a zvláště prohloubená znalost rozdílů mezi sexuálností čistě biologickou a sexuálností lidskou zdá se uvádět v pochybnost zásady, že úplná zdrženlivost je jediné řešení těžkostí v manželském životě. Možná, že k rozhodnutí v této věci ještě nedojde; věfící si ale musí být vědomi, že rozhodnutí Církve bude ovocem dlouhého a důkladného studia. Patriarcha Maximos položil otázku, zda Bůh opravdu chce slepou uličku, v které by se lidstvo octlo, kdyby se mělo množit bez mezí. Kard. Leger navrhol, aby předloha prohlásila za cíl manželství celistvou lidskou manželskou lásku, zahrnující tělo i duši. — Proti těmto » pokrokovým « stáli » konservativní «: kard. Ruffini žádal, aby schéma opakovalo tradiční nauku Církve, odsoudilo potrat a připomnělo cír-

kevní tresty dosud neodvolané; kard. Ottaviani řekl, že je to něco neslýchaného, aby manželé rozhodovali o tom, zda chtějí mít dítě, nebo ne; mluvil o požehnání rodin s mnoha dětmi (« jsem desátým z jedenácti dětí »), které přislubuje Starý zákon. Francouzský mons. Urtasun si přál, aby schéma vyzvedlo význam manželské čistoty, která je významným sebevlády a charakteru, a význam svědectví života v evangelní čistotě řeholníků a řeholnic. Afričtí biskupové žádali, aby byly odsouzeny zlozvyky stále ještě běžné v Africe: mnohoženství, manželství vnucená, nadměrné věno. Italský mons. Fiordelli navrhol slova povzbuzení ke katolickým snoubencům, aby se svatě a čistě připravovali na svůj svazek.

Život sociální a kulturní

Diskuse o následujících třech odstavcích byla poměrně krátká. Řečníci k třetímu odstavci — Církev a kultura — poukazovali na přínos Církvě k naší kultuře, kterou nazýváme západní, ale také na jisté odčizení mezi Církví a kulturními pracovníky; boloňský kard. Lercaro proto volal po omlazení kulturního bohatství Církvě, protože Církev se nikdy nevázala na žádný systém filosofický ani teologický. — Vliv Církvě na moderní kulturu se posílí tím, že papež Jan, který otevřel okna Církvě, bude prohlášen za blahoslaveného, pravil mons. Bejze z Lodže v Polsku. Mons. Lokuang volal pro větší úctě misionářů vůči kultuře země, v níž pracují; více zájmu se má věnovat vzdělaným třídám, i když misijní práce mezi nimi je těžší. S touž obětavostí, s jakou Církev pracuje na poli charitativním, má se pracovat i v kultuře; v Jižní Americe největší nebezpečí Církvi nepřichází od proletariátu, ale z universit, pravil equadorský mons. Muñoz Vega. — Čtvrtý odstavec — život hospodářský a sociální — nabádá k odstranění všech sociálních a hospodářských rozdílů. Kard. Wyszyński prohlásil za lež a pomluvu tvrzení, že Církev k řešení sociální otázky přišla pozdě. Její protesty ale nebyly slyšeny. Schéma by mělo vyzvat katolíky k studiu sociální nauky, zvláště ty, kteří si říkají pokrokoví, ukázat na neblahé následky jak liberalistického, tak i kolektivistického hospodářského systému, protože jsou bez pevných sociálních zásad. Někteří řečníci žádali odsouzení nespravedlivého zisku, bezohledné propouštění z práce a nespravedlnosti v obchodu. Mons. Zungrana z Ugačugu v Horní Voltě mluvil o těžkostech rozvojových zemí; jejich rostoucí bída může jednou ohrozit mír ve světě. Co bohatší země poskytují chudším, není almužna, ale povinnost ze spravedlnosti. — Diskusi o pátém odstavci, O solidaritě mezi národy a zvl. o hladu ve světě, uvedl posluchač laik, Američan Jakub Norris, předseda Mezinárodní katolické komise pro vystěhovalectví. Zdůraznil povinnost bohatých národů pomoci chudším odstranit bídu a hlad. Řečníci většinou mluvili o tom, jak tuto povinnost uskutečnit. Kard. Frings navrhol založení orgánů, které by pomáhaly národům, že by byly schopny si pak pomoci samy; zvláštní sekretariát by měl

na starosti styky se Světovou radou církví, s OSN a FAO. Kard. Alfrink neschvaloval návrh některých biskupů vložit do tohoto odstavce výslovné odsouzení komunismu; všichni znají postoj Církvě. Vlády komunistických zemí by sněm měl požádat, aby všem poskytly plnou svobodu, zvl. náboženskou. Zkušenost učí, že náboženství chrání a rozvíjí svobodu, rovnost a bratrství všech lidí. Věřící v zemích, kde je Církev svobodná, at hledí zlepšit sociální podmínky a dávat příklad lásky k chudým a potřebným. Věřící, kteří žijí pod bezbožeckými režimy, by měli naší láskou a pomocí dostat co nejvíce útěchy; sněm by jim měl potvrdit příslib útěchy, který Kristus Pán pronesl ke všem, kdo trpí pro spravedlnost. Americký biskup z Oaklandu mons. Begin navrhol, aby každý dával na odstranění bídy a hladu desetinu příjmů. Desátek zavedl ve Starém zákoně sám Bůh, vyjadřuje panství Boha nad věcmi a je to ze strany člověka projev pokání a odpoutanosti od věcí tohoto světa. Mons. Šeper mluvil o těžkostech politických uprchlíků a vystěhovalců, kard. Richaud o záslužné práci, kterou na tomto poli dělají mezinárodní organizace, jako Caritas internationalis, díla biskupských konferencí, akce Esperance protestantského kláštera v Taizé nebo i podniky laické, jako OSN.

Mír a atomové zbraně

Ohnivější byla diskuse o posledním odstavci, který zve k úsilí o mír a odsuzuje závodění ve zbrojení; atomové zbraně odsuzuje ne zásadně, ale protože jejich účinek je těžko kontrolovatelný. Kard. Alfrink tu připomněl slova papeže Jana, že zákaz atomových zbraní žádá spravedlnost, zdravý rozum a smysl pro lidskou důstojnost; zemřelý prezident Kennedy prohlásil, že když nezničíme atomové zbraně my, zničí ony nás. Mons. Ancel z Lyonu navrhol, aby koncil vyzval všechny národy, aby se úplně zřekly práva na válku a na vše, co je k vedení války nutné; mají si ponechat jen tolik zbraní, kolik je nutné k udržení vnitřního pořádku. Zbraněmi by mohly volně disponovat jen mezinárodní orgány, a ty by pak svým zásahem předešly jakýkoli pokus o válku. Patriarcha Maximos žádal přehlédnutí teologického pojmu »spravedlivá válka«; zásah 2000 biskupů může změnit běh dějin. Před upřílišením v odsouzení války varoval washingtonský mons. Hannan: schéma by se mělo vyvarovat frázovitosti a řečnických výzev k míru stůj co stůj a podat slova uznání pro jednotlivce i národy, které s tolika obětmi brání práva lidské svobody a svobody národů. Mons. Beck z Liverpoolu dodal, že mohou nastat okolnosti a pohnutky, které dovolí i užití atomových zbraní. Usilujme raději o vytvoření spravedlivého řádu mezi národy; pak zaručíme důstojné, svobodné a pokojné vyřešení mezinárodních sporů. Diskusi o celé třinácté předloze zakončil posluchač laik, Brazílec prof. Juan Vasquez, předseda Mezinárodní federace katolických spolků. Se zájmem laici sledovali diskusi, jejich jménem žádá jasné slovo o těžkostech, které souží svět, o

kterých se mluvilo i o těch, jejichž jméno se nezvalo. Sněm sice nevyřeší všechno, ale jeho morální vliv je a bude velký. Laici jsou biskupům k dispozici, aby rozhodnutí byla uvedena ve skutek.

Diskuse o laickém apoštolátě a o Církvi v dnešním světě patřily jistě k vrcholným událostem na koncilu. Bylo učiněno mnoho návrhů a připomínek. Příslušné komise je uváží, a na její práci bude záviset, kdy sněm skončí.

Petr Ovečka

ROK ČTENÁŘE V ČSSR - 1963

(Dokončení)

Rehabilitovaný nacionální úchylkář Novomeský je na vrcholu popularity na všech stranách. Tato popularita je náramně dvojsečná zbraň. Na jedné straně přiznaná křivda na něm spáchaná dělá z něho nedotknutelný nárazník, štít, za který se schovávají snahy směřující k rozšíření svobody spisovatelské, všech svobod. Z druhé strany je Novomeský komunista, pravého leninského ražení, oběť stalinského kultu, která neztratila víru v nestalinský komunismus. Jeho báseň *Vila Tereza* je zahrnována cenami včetně státní a přijímána s obdivem představujícím novou variaci kultu. Báseň má podtitul »Kterýsi 6. listopad v letech dvacátých«, a *Vila Tereza* byla sídlem sovětské mise v Praze, vedené Antonovem-Ovsejenkem, jehož památce je skladba připsána. *Rudé právo* (z 29.XII. 1963) píše: »Ještě r. 1962 vyšla v jedněch dějinách literatury takováto charakteristika jeho (Novomeského) díla: „Poezie Novomeského... trpí rozporu mezi obsahem a formou, malou ideovou průbojností, ztlumenou a neurčitou kritikou nezdravých zjevů doby a společnosti a přílišným subjektivismem.“ *Vila Tereza* je první básnické dílo vydané po odmlčení, a je až podivné, jak samo, bez dlouhého a obsáhlého výkladu, vyvrací taková tvrzení.« Ve *Vile Tereze* jde o »reflexivní a dialektické pochopení skutečnosti. Není to poezie libivá, a po prvním přečtení možná čtenáře nestrhne. Zaujme a uchvátí po prvním promyšlení...« *Rudé právo* se snaží dokázat, že ve skladbě nejde o básnické paměti svého druhu, ale o programový návrat k Říjnové revoluci, do předstalinských dob, a končí: »Zápas o výklad Novomeského poezie bude jistě pokračovat při jeho dalších dílech. Dnes, po přečtení *Vily Terezy*, víme, že se k nám vrací básník veršem i svou moudrostí.«

Obzory české literatury se rozšiřují a pomáhají tomu i konfrontace s literárními problémy při návštěvách cizích spisovatelů (Sartre, Simone de Beauvoir, Steinbeck, Albee, Šklovskij, nebo mezinárodní konference o Kafkově díle) a překlady. Překladová literatura je bohatá. Překládají se jednak díla klasická, např. Stern, z nových mj. Camusův *Mor* ještě nedávno ostře odsuzovaný. Samozřejmě, že například překlady Erenburgových pamětí *Lidé, roky, život*, jejichž druhá kniha vyšla loni, měly rozsáhlý vliv a budily zájem ve všech vrstvách, a pro mladší to byly úplné objevy pokud se týká

západní literatury, ale i výtvarného umění a sovětské literatury, zavržené v údobí tak řečeného kultu. *Jeden den Ivana Denisoviče Solženicyna* vyšel, po otiskování v *Plameni*, v mnohatisícovém vydání. Kvalita vydávaných překladů roste, ale i *Literární noviny* přiznávají, že nedosahuje dosud úrovně překladů Hanuše Jelínka, Karla Čapka, Jindřicha Hořejšího nebo Jaroslava Zaorálka. Svaz čs. spisovatelů rozdělil cenu za překlady mezi Kunderu (za tlumočení Brechta) a Škvoreckého za překlady z anglosaských literatur, především Faulknera a Hemingwaye.

Jménem Škvoreckého se dostáváme k přehledu loňské krásné prózy. Jeho *Legenda Emöke* patří k nejproblematičtějším dílům roku a kontoverze kolem ní dosud neutichla. V zahraničí jí bylo věnováno hodně pozornosti a zčásti je přeceňována, ale to nemění nic na skutečnosti, že Škvorecký je jedním z nejzvučnějších hlasů domácí prózy. Tím, že je tak současný (i když *Legenda* byla psána léta před vydáním), snad nejvíce ze všech nám přibližuje tmou tamějšího života. Jeho hrdina, třicetiletý redaktor z Prahy, intelektuál »dosti úspěšný, s dobrým platem« a nevěřící v nic na světě (snad kromě jazzu, jako všichni hrdinové Škvoreckého), je v podstatě smutnější postavou než všechny ostatní figurky, které o tolik převyšuje... Jeho selhání, když potká ženu, v níž by mohl najít skutečnou lásku a stát se lepším člověkem, je zoufale logické a důsledné, jeho imunita přede vším hlubokým a opravdovým je neproniknutelná a naprostá. Románek má brilantní místa, ale z druhé strany vyložené slabiny: pochybenou konstrukci, poplatnost Faulknerovu stylu, laciné úšklebky, pochybná kréda.

Román, v kterém stranická kritika by ráda našla svého Solženicyna, je *Páteř* Ladislava Bublíka, zatím vyšedší jen v *Plameni* na pokračování. Podtitul »Z deníku neznámého brigádníka« napovídá, že jde o fikcionalizovanou reportáž nebo že román chce budit toto zdání. V podstatě rozbíjí, ale současně potvrzuje legendu pověstné »socialistické stavby« v Kunčicích. Ukazuje, jak ten budovatelský výkvet vypadal v praxi, což nikdy dřív nebylo možno říci, ale současně jeho hrdina, jedna z těch pochybných existencí, najde v práci — jako Solženicynův Šuchov při stavbě zdi — východ ze své nicotnosti, kultovních zranění a individualistického sobectví a bezpečnou cestu k happy-endu, ženě a straně. Hle próza, jak by měla vypadat v destalinizačním období, čitelná, potvrzující základní partajní teze, poukazující na chyby minulosti, ale čínorodě je překonávající — živý socialistický realismus našich dní.

Bublíkův román, stejně jako Novomeského poezie, jsou ukázkami, kam až je možno dojít a kde je žádoucí přestat, co je pravá míra přípustného kompromisu. Taková ideální rovnováha je dosažitelná jen na okamžik, a otázka, které rameno vah se zvedne, je stejně živá a úzkostná pro českou jako sovětskou literaturu. Lze se ještě zmínit o řadě knih podobně balancujících. Ze širších skladeb jsou to romány Josefa Klímy *Hodiny ticha*, pokus o filo-

soficky zaměřené dílo z východoslovenského prostředí, a *Noc odchází ráno* Karla Ptáčníka, z prostředí českého pohraničí, tak jako jeho předchozí knihy. V kratších skladbách námět židovských osudů za války, tak častý v poválečné české próze, je nejlépe vyjádřen v novelce Ladislava Fukse *Pan Theodor Mundstock*, jejíž titulní hrdina jeví jistou příbuznost s Kafkovým prokuristou K., a v *Modlitbě za Kateřinu Horowitzovou* Arnošta Lustiga (v *Plameni*). Lustig se těžko bude dostávat z tohoto námětu, na němž je založena celá jeho dráha, úspěšná a slibná v začátcích, ale čím dál víc ohrožená jeho neschopností obnovit se. Milan Kundera, který s úspěchem pomalu už vystřídal všechny žánry, zavádí nás ve sbírce povídek *Směšné lásky* kamsi tam, kde jsme se tak špatně cítili doma se Škvoreckým — a s tolika jinými: do únikového světa laciné erotiky. Kundera je výborný vyprávěč, jeho povídky mají děj a spád, mají i okamžiky pathosu, ale výsledný pocit je lítost nad takovým životem. Ta je i v autoru. Slovenské próze se dostalo uznání ve státní ceně Dominiku Tatarkovi za román *Prútené kreslá*. Velká láska není v dosahu ani slovenských spisovatelů — a je-li na dosah, je těžko ji udržet. Opustí ji i Tatarkův hrdina, slovenský vysokoškolač v Paříži za mnichovských dnů. Vrátil se domů pro život agenta Společnosti milovníků dobré knihy, úspěšného výlučně s dámskou klientelou ...

Poezie 1963, přestože vyšlo mnoho sbírek, je poměrně chudší, než se mohlo očekávat. Jedinou událostí, ale zato velké váhy, je bohatý návrat Vladimíra Holana, vyznamenaného také cenou Svazu čs. spisovatelů. Italský slavista A. M. Ripellino napsal o něm nedávno v časopise *Europa letteraria* jako glosu k několika překladům, že je jedním z nejpozoruhodnějších zjevů celé současné poezie světové. Ripellino také přispěl v loňském interview v *Literárních novinách* k rehabilitaci Richarda Weinerja: spolu s Ivanem Blatným, Jakubem Demlem a Janem Zahradníčkem byl ve vši tichosti zařazen do antologie *A co básník*, představující dosažení české poezie ve dvacátém století.

Konec masopustu mladého, nadaného Josefa Topola, byla nejúspěšnější hra roku.

R.V. a F.S. (Ženeva)

K TŘETÍMU VÝROČÍ SMRTI OPATA ONDRÁKA

Před vánocemi budeme vzpomínat třetího výročí smrti opata Ambrože Lva Ondráka. Značný čas již uplynul od jeho odchodu z pozemského světa, ale z jeho mnohostranné činnosti a snah září dál pronikavý svit velkého příkladu a pozhnání. Vždyť tolik pomohl práci českého katolického exilu. V tolikerém se také podobal moravskému arcibiskupovi Stojanovi.

I smrtí Stojanovou se zdálo, že světecké dílo metropolitů moravského jako by nějak ochablo. Ale ukázalo se, že v mocnější ozvěně se tím působivěji navrací. Příklad Stojanův znovu rozněcuje. Odstup

času jasněji rýsuje perspektivy velikosti Stojanova díla — a s lítostí se také shledává, že nebylo v pravém čase v plnosti pochopeno celým národem.

Opat Ondrák patřil ke ctitelům Stojanovým. Přenesl kus jeho díla — unionistické kongresy — až za Atlantický oceán do středu Ameriky. A byl Stojanovi podobný i v umírání.

Zajisté mnoho bude ještě napsáno o čtvrtém opatu svatoprotekopském, roditelém Američanu českého původu. Tato vzpomínka se pokusí vyobrazit poslední dny jeho pozemského žití.

Chirurgickým zákrokem, který se původně zdál jen menší operací, se v srpnu 1961 zjistilo, že opat Ambrož trpí stejnou rakovinou, za kterou později zemřel papež Jan. Když lékař sdělil panu opatovi jeho stav a naznačil, že jeho dny jsou sečteny, pan opat se zadíval do dálky a pak dodal: » Je to zřejmě Boží vůle, abych brzo zemřel. « A nestal se nikterak apatický, i když nemoc týden od týdne mu začala ničit tělo a nohy měl již značně oteklé. Byl svěží myslí až do posledních okamžiků. Jeho myšlenky patřily Bohu a těm, jimž věnoval svou tolikerou lásku a otcovskou péči. Býval už více méně upoután na lůžko, ale dovedl se zaradovat ze zprávy, že v Praze bude odstraněn ohavný Stalinův pomník: » Jsem přesvědčen, že tam nastane pomalu změna. «

Může se říci, že se chvěl úkostí o svůj klášter, aby pokračoval v duchu svých zakladatelů a opata Prokopa a na rozloučenou napsal svým řeholníkům dopis, že » rakovina, která ničí tělo, není tak nebezpečná jako rakovina sekularismu, před níž je varoval.

Když mu bylo naznačeno, aby se již tolik nestaral a » take it easy « — vzal to zlehka — skoro se rozhněval: » Až do poslední minutky žití musíme pracovat pro čest a slávu Boží! Každé chvílky života se musí využít. Kníže temnot nedá pokoj. Což nevíte, že pracuje přesčas? « A jakousi tesknou lítostí projevil při hovoru o Velehradu: » Tam se už nepodívám, ale až dá Bůh, budu se k Velehradu dívat shůry. « Když jsme panu opatovi připomněli, jak se vše venku strojí na vánoce, prohodil s jistotou: » Těch se už nedožiji. To už se budu ubírat k nebeskému Betlému. Jaké však bude mít vánoce pan arcibiskup Beran, biskupové a kněží v žalářích? Jaké budou vánoce vězňů? «

Po týdny překonával těžké bolesti, ale nestěžoval si. Jen jednou vyjádřil naplno, co prožíval: » Někdy je mi, že bych chtěl naráz skočit do ohně a do ledu. « Injekce a uspávací prášky už nepomáhaly, a proto vypadal hodně unaveně. Vysvětlil to takto: » Kolem tří hodin ráno se už probouzím a pak již nespím. Za ticha noci se aspoň mohu pořádně pomodlit a tak vše nejlépe překonám. «

Předposlední noc života byl již značně vysílený. Požádal pátera Richarda, aby ho posadil. Pak se ptal, v kterém směru je klášter svatého Prokopa, v kterém převorství a tiskárna, kde je chicagská Česká Kalifornie a předměstí, v nichž bydlí naši lidé, kde je asi Československo, a pokaždé, když mu P. Richard ukázal směr, umírající opat zvedl ruku, těžkou a již silně oteklou, a žehnal. Pak do-

dal : » Pozdravujte ode mne pana arcibiskupa Bera-
na, pány biskupy a všechny trpící, drahé a krásné
Československo. Na této zemi už starou vlast ne-
spatřím. «

Druhý den již ve vysoké horečce prosil, aby mu
život neprodlužovali : » Už chci do nebe. Tam je
tak krásně, « opakoval. K ránu 23. prosince se
strhla nad Chicagem silná sněhová bouře a vítr
lomcoval okny nemocnice svatého Antonína. Pan
opat snad celou noc nespal, jen upadal do mrákot.
Zrána se procitl a ptal se přítomného P. Silvestra,
převora čínských misíí, jak by měl předstoupit před
Pána, zda s rukama sepjatýma. P. Silvestr, který

pana opata miloval a věděl, jak hrozně trpí, mu
radil : » S rukama rozpjatýma. Tak zemřel náš Spa-
sitel, a vy jste ho chtěl ve všem následovat. « Umí-
rající opat radu přijal. S námahou rozpjal ruce a
vydechoval modlitbu. Zdálo se, že při ní konečně
usnul. Tak vyrovnán předstoupil před svého Stvo-
řitele.

Čtyři měsíce nesmírného utrpení se skončily :

» Všechno utrpení a všechnu bolest obětují za
klášter a za náš lid v Československu. Je to málo,
ale každá troška se Pánu Bohu líbí a pomůže. «

Emil Petřík

stalo se doma, v exilu a jinde ve světě

VE VATIKÁNĚ

Sv. Otec Pavel přijal v slavnostní audienci *presidenta africké republiky Zambie dr. Kennetha Kaundu*. Zambia, býv. anglický protektorát Severní Rhodesie, nabyla samostatnosti 24. října. Ze tří a půl milionu obyvatel je na 600 tisíc katolíků. Mezi kněžími, kteří tam pracují, je též několik českých a slovenských jezuitů. Dr. Kenneth D. Kauna je bývalý anglikánský duchovní. - Dále sv. Otec přijal *presidenta Indonéské republiky dr. Sukarna*, ministerského předsedu afrického státu *Bosoga Viléma Mwangu*, *poslance křesťanskodemokratických stran v Evropském parlamentu, ministra Walera Hallsteina*, předsedu Evropského hospodářského společenství, *účastníky zasedání evropských měst* (v proslovu k těmto dvěma skupinám Pavel VI. opakoval, jak velký význam bude mít pro mír ve světě vytvoření jednotné svorné Evropy), *vojáky sedmi zemí*, kteří v minulé světové válce stáli proti sobě jako nepřátelé, *japonské studentky*, které konaly cestu Evropou, *poutníky anglikány z Kanady a Velké Británie, skupinu biskupů a kněží*, kteří za druhé světové války byli vězněni v Dachově (v alokuci sv. Otec vzpomněl nejznámějších dachovských vězňů, kteří audienci nebyli přítomni, *mezi nimi uvedl i našeho primasa arcibiskupa Berana*) a *účastníky zasedání výkonného výboru Vysokého komisariátu OSN pro uprchlíky*; při audienci vysoký komisař dr. Felix Snyder odevzdal sv. Otci gramofonovou desku s nahrávkami předních světových sólistů — čistý výtěžek z prodeje této desky je určen ve prospěch uprchlíků.

Papež Pavel poslal *poselství k III. panortodoxní konferenci*, která se konala v prvních dnech listopadových na ostrově Rhodu. Poselství bylo adresováno metropolitovi z Heliopole a Theiry mons. Melitonovi, předsedovi konference a zástupci cařihradského patriarchátu. Pavel VI., » biskup římský «, posílá účastníkům svůj pozdrav a ujišťuje je modlitbami svými a celého sněmu za zdar jejich prací; prosí též o modlitbu za zdar koncilu. Poselství bylo přijato s velkou radostí; děkovaná odpověď byla adresována » Jeho Svatosti, římskému papeži Pavlu VI. « Jedním z hlavních témat konference bylo navázání rozhovoru s římskou církví. — Další poselství sv. Otec poslal *ke konsekraci pěti nově jmenovaných biskupů maďarských*, která se konala 28. října v budapeštském domě sv. Štěpána (věřící sv. Otec vybízí, aby svou lásku k vlasti ukázali tím, že si uchovávají nedotčeny křesťanské tradice a odevzdají je dalším generacím; jsou tisíciletou slávou Maďarska, a též v nastávajících staletích budou zárukou blahobytu a pokroku), *závodníkům a účastníkům Olympijských her v Tokiu* a *televizi promluvil k švédským sudentům*, kteří sledují televizní školu — zval je, aby studovali svou víru — třeba s nejspou katolíci — a žili podle ní ve svém denním životě a aby se přičinili o uskutečnění jednoty křesťanů. Poselství bylo opakováno v

pořadu o katolické Církvi. Blahopřejný telegram sv. Otec poslal *presidentu USA Lyndonu J. Johnsonovi* k jeho zvolení.

24. října Pavel VI. navštívil slavné benediktinské opatství v Monte Cassino a posvětil obnovený chrám, zničený za druhé světové války. Protože ten den nad celou Itálií silně přišlo a bouřilo, neletěl vrtulníkem, jak bylo plánováno, ale autem. Po mši svaté prohlásil sv. opata *Benedikta nebeským ochráncem Evropy*. V kostele též posvětil šest votivních lamp, které budou hořet jako jeho dar a výzva světu k míru na válečných hřbitovech v Itálii, Francii, Anglii a Německu. Jedna hoří na hřbitově polských vojáků, kteří padli v bojích o Monte Cassino a jsou pod klášterem pochováni.

25. října byl prohlášen za blahoslaveného italský kněz *Alois Guanella* (1842-1915), který založil řeholní společnost kněží i sester k ošetřování nemocných a výchově mládeže. Patří k italským sociálním průkopníkům minulého století, jako byli sv. Jan Bosko, Josef Cottolengo, Leonard Murialdo aj. Alois Guanella proslul především svou bezmeznou důvěrou v Boží prozřetelnost.

Slovenští katolíci východního obřadu v Kanadě mají svého biskupa. Je jím redemptorista *mons. Michal Rusnák*, který studoval filosofii v Bratislavě a teologii na redemptoristickém učilišti v Obořišti u Dobříše; na kněze ho vysvětil r. 1949 prešovský biskup mons. Gojdič. Spolu s českými a slovenskými redemptoristy byl v dubnu 1950 internován, ale jako americký občan byl propuštěn a vyhoštěn. Ze jmenování mons. Rusnáka biskupem budou mít radost především slovenští věřící východního obřadu ve vlasti, kde sjednocená církev byla násilím potlačena a připojena k pravoslaví. Počet slovenských katolíků vých. obřadu v Kanadě se odhaduje na 14 500; mons. Rusnák je světícím biskupem torontského eparchy mons. Bořeckého.

Svatý Otec jmenoval *devět nových členů Papežské akademie věd*; jsou to universitní profesori různých odvětví přírodních věd z USA, Francie, Kanady, Španělska, Irsko, Holandska a Pákistánu, většinou nekatolíci, kteří ale při svém bádání uznávají Boha Stvořitele. Při audienci, kterou udělil účastníkům studijního týdne, pořádaného Akademií na téma » Mozek a vědomí «, opakoval, že církev se nebojí upřímného vědeckého bádání, podporuje je a má je v úctě.

Školské sestry františkanky zvolily svou novou generální představenou matku *M. Mildred Zarembovou*, Američanku slovenského původu. Jejimi generálními asistentkami jsou sestry Alberta Řhová, Silvia Vošahlíková a Dolores Mokrá.

Drobnosti z koncilu

Třetí sněmovní období skončilo 21. listopadu; ráno sv. Otec sloužil mši svatou se 24 koncilními Otci, kteří mají ve svých

diecézích přední mariánská poutní místa, a odpoledne v bazilice P. Marie Sněžné bylo závěrečné zasedání. Začátek čtvrtého období ohlášen nebyl. ● Ve zvláštní audienci sv. Otec přijal manželky pozorovatelů na koncilu. Devět dam uvedl k sv. Otci mons. Willebrands, tajemník sekretariátu pro jednotu křesťanů, který se o pozorovatele stará. V proslovu sv. Otec je žádal, aby se modlily za jednotu křesťanů, a udělil jim své požehnání. Každou krátce pozdravil, zajímal se o jejich děti a přál jim vše nejlepší. Déle setrval v rozhovoru s manželkou anglikánského kanovníka paní Pawleyovou, jejíž muž je osobním zástupcem primasa dr. Ramseye, a pak s jedinou katoličkou z nich, manželkou jednoho z pozorovatelů pražského patriarchátu. ● Dvakrát začalo obvyklé všeobecné zasedání koncelebrovanou mší svatou. V den výročí zvolení Jana XXIII. papežem, 28. října, koncelebroval mons. Felici, generální tajemník sněmu, s dvanácti faráři pocházejícími z různých zemí; a den nato koncelebroval mnichovský arcibiskup kard. Julius Döpfner, který slavil v ten den své stříbrné kněžské jubileum, s dvanácti biskupy připomínajícími si svá biskupská nebo kněžská jubilea. ● *Nové křesťanské společenství* ohlásilo své pozorovatele na koncil; je to řeckopravoslavný patriarchát alexandrijský. Zastupuje ho archimandrita Cyril Kukulakis a dr. Theodor Moskonas, archivář a knihovník patriarchátu.

Prelát Bezdíček kanovníkem u P. Marie Sněžné

1. listopadu byl uveden v úřad a hodnost kanovníka baziliky P. Marie Sněžné dlouholetý vicerektor Papežské koleje pro bohoslovce z ČSR Nepomucena pap. prelát ThDr. Josef Bezdíček. Obřad vykonal arcikněz baziliky kard. Confalonieri; ve svém proslovu pravil, že v osobě mons. Bezdíčka bude trvat dál svazek mezi ČSR a bazilikou, v níž se chová obraz P. Marie Záchrany římského lidu, podle kterého náš malíř Emanuel Dítě namaloval obraz P. Marie, Matky unie, uctívaný na Velehradě. — *Blahopřejeme panu kanovníkovi Bezdíčkovi k tomuto jmenování a vyprošujeme mu hojně Božích milostí pro jeho další kněžský apoštolát.*

V ČESKOSLOVENSKU

NÁBOŽENSKÉ ZPRÁVY

30. října sv. Otec přijal v soukromé audienci čtyři biskupy z ČSR, kteří jsou přítomni sněmovním zasedáním: mons. Eduarda Něcseye, Ambrože Lazíka, Roberta Pobožného a Františka Tomáška. Audienci byli též přítomni mons. Pavel Hnilica, slovenský biskup žijící v Římě, a biskup slovenského východního obřadu redemptorista mons. Michael Rusnák. Všechny biskupy velmi potěšil projev, který k nim sv. Otec pronesl; dal najevo, že je dobře informován o náboženských poměrech v ČSR, a měl srdečná povzbuzující slova nejen pro přítomné, ale pro všechny biskupy, kněze a věřící v naší vlasti, a také pro ty, kdo nevěří. Po soukromé audienci sv. Otec v předání pozdravil i kněze, kteří biskupy provázejí. V krátkém proslovu je vybízel k věrnosti svaté víře a Církvi a dal jim apoštolské požehnání. Jak biskupové, tak i kněží byli audiencí hluboce dojata.

Literární noviny z 15. srpna přináší článek » *Úskalí ateismu*«. Julius Tomín píše, že bezbožecká výchova nejde vpřed a ateistická propaganda nebyla bez omylů. Náboženství projevuje nečekanou životnost, dokonce zapouští nové kořeny, a to u mládeže, která prochází komunistickou školou. Nelze bojovat proti nějakému středověkému náboženství. Na rozvoji náboženského života má zásluhu papež Jan a pak obnova teologie a vůbec náboženství ve světě. — Podobně úřední bezbožecký ideolog Milan Machovec se ptá v květnovém filosofickém časopise: » *Je naše vědeckoateistická výchova správně orientována?*« Machovec se přiznává, že na statisíce bezbožecké důkazy nestačí, že stále ještě mnoho lidí hraje ateisty jen navenek a mluví o » ateistické komédii«, která je nechtutná pro obě strany.

Podle Nové myslí ze září vychází v ČSSR 25 církevních časopisů: 17 v českých zemích v 3 003 600 výtisků a 8 na Slovensku s 2 735 200 výtisků. ● Do bratislavského semináře vstoupilo dvacet nových studentů. Také tolik mohl přijmout seminář litoměřický. Jsou to z velké části už starší studenti, kteří si dovození ke vstupu do semináře museli zasloužit několikaletou prací v některém jiném, technickém oboru. Akademický rok zahájili v Litoměřicích 21. září. ● V první polovině letošního roku se narodilo v českých krajích ve srovnání s loňskem o 7149 dětí více, na Slovensku jen o 345. Celkem se narodilo v ČSSR do konce června 127 127 dětí; očekává se, že za celý rok jich bude o deset tisíc víc než loni. ● Časopis Osvětová práce přinesl 24. června reportáž z *Domova mládeže*, umístěného v bývalém redemptoristickém bohosloveckém učilišti v Obořišti u Dobříše. Žije tam na 80 chlapců ve věku od 15 do 19 let, kteří tam byli poslání na základě soudního výroku. ● *Státní archiv v Třeboni* má ve své sbírce 56 rukopisů, též Slověnický misál z r. 1398, česky psaný druhý díl bible zvané Litoměřicko-třeboňská z r. 1414, Stará práva česká z r. 1424, pojednání z oboru alchymie ze 16. stol. ● Pro účely turistického ruchu se bude upravovat *klášter křižovníků* u Karlova mostu v Praze, dále mj. Sovovy mlýny, Ungelt, palác Fénix na Václavském náměstí a hotely Esprit a Royal. ● V budově býv. kláštera ve Vyšším Brodě, známém lucemburskou gotickou architekturou, je po úpravách instalována tzv. *rokoková knihovna*. ● Jihočeská Soběslav má podobně jako italská Pisa *nakloněnou věž*; její kostelní věž z konce 15. stol. je 78 m vysoká a k jejímu naklonění došlo pravděpodobně při silném zemětřesení v září r. 1590. ● Rada Národního výboru pražského schválila program a vypsaní omezené neanonymní soutěže, aby byly získány podklady pro obnovu věží bývalého kostela při klášteře v *Emauzích*. K soutěži bylo pozváno šest architektů. ● V Národním muzeu v Praze byla 16. října otevřena *výstava prací památkové péče v ČSSR*; výstava je zahrnuta do rámce mezinárodní akce pro památky, kterou pořádá UNE SCO. Expozice seznamuje se záchranou historických měst (Bardejov, Cheb, Český Krumlov), s využitím památkových objektů, konzervací a restaurací vzácných památek — biskupská berla a kalich z 16. stol. z Nitra — a ochranou památek vůbec. ● V Tribuně čtenářů v Lidové demokracii ze 17. října si stěžuje dr. V. K. z Prahy na *vandalské poškození sousoší P. Marie* se sv. Dominikem a Tomášem na Karlově mostě, na otlučení lívků u sochy sv. Víta a poškození kamene, odkud byl shozen do Vltavy sv. Jan Nepomucký. ● *Královéhradecký biskup Otčenášek*, před časem propuštěný z vězení, je zaměstnán jako šofér v mlékárně v Opčně.

RŮZNÉ ZPRÁVY

Na sesazení Chruščovovo reagovali v Praze opatrně; Lidová demokracie přinesla 16. října jen krátkou zprávu sovětské agentury TASS, zprávu o zasedání presidia Nejvyššího sovětu a životopis nového prvního tajemníka ÚV KSSS Brežněva a předsedy rady ministrů Kosygina. Novým mocipánům poslal Novotný a Lenárt blahopřejné telegramy: » V neochvějně leninské jednotě ... « Do Moskvy na oslavy výročí Velké říjnové revoluce jel Hendrych; ČSSR byla jediná země komunisty obsazená, která v Moskvě neměla ani presidenta, ani ministerského předsedu. Pro Prahu se v Moskvě nic nestalo, nic se nezměnilo. Až po několika dnech bylo vydáno prohlášení, že » zpráva o *uvolnění* Chruščova byla přijata s překvapením a pohnutím ... «

Čs. a rakouská televize vysílaly už *dvakrát společný pořad*. První bylo vystoupení českých a rakouských hudebníků a zpěváků vysílané z Mikulova. Druhý byla debata o hospodářských, kulturních a politických otázkách. Milióny posluchačů byly svědkem svobody slova, jakou neviděli 15 let. Obě strany se radovaly z uvolněného pohraničního styku; Rakušané si stěžovali na ostnatý drát, který je odděluje od ČSSR; to prý je na ochranu proti špiónům, kteří z NSR

mohou přijít Rakouskem do ČSSR. Z referátů komunistických časopisů můžeme vyčíst, že debata skončila porážkou; hledí se napravit špatný dojem statistikami o rychlejším rozvoji průmyslu, ostatně ani zde prý se nešlo vždy správným směrem, režim se nedaří zásobovat trh spotřebním zbožím v takové kvalitě jako v Rakousku. Už se ohlašuje nová debata, ale na ni se v ČSSR chtějí lépe připravit ... ● 11. října došlo na Václavském náměstí v Praze k demonstraci mládeže; po dvouhodinovém řádní policie bylo zadrženo 45 mužů a dvě ženy, mezi nimi čtrnáct mladistvých; 11 bylo učňů, 28 dělníků, 4 studenti atd. Osmnáct z nich bylo členů ČSM. Tisk se nejvíce zlobil na netečnost okolostojících, kteří dokonce dávali najevo sympatie s demonstranty a odmítli svědčit proti nim. Podle Mladé fronty se »výtržnosti« častěji opakují a jejich iniciátoři jsou stále drzejší. ● Zdeněk Fierlinger, býv. předseda Národního shromáždění, byl zvolen předsedou ÚV Svazu čs. - sovětského přátelství. ● Z ČSSR pořádají letecké zájezdy do USA. První skupinu tvořilo 56 zaměstnanců Vítkovických železáren, Nové hutě Klementa Gottwalda a Třineckých železáren; v druhé byli intelektuálové a umělci a v třetí výtvarníci. Čs. návštěvníci přijíždějí jako turisté v rámci kulturních výměn. ● FEC se dovídá, že manželka bývalého ministerského předsedy Viliama Širokého spáchala sebevraždu a byla pochována v Bratislavě počátkem června. Protože Široký nebyl pohřbu přítomen, někteří se dohadovali, že svou ženu v hádce zastřelil.

K 31. prosinci 1963 měla Praha 1 014 254 obyvatel, Brno 323 741, Bratislava 259 508, Ostrava 251 959, Plzeň 141 736; další »velká« města jsou Košice, Olomouc, Ústí n. L., Liberec, České Budějovice, Havířov (Poruba u Ostravy), Hradec Králové a Gottwaldov. ● K 1. lednu měla KSČ 1 676 509 členů a kandidátů, tj. zhruba tolik jako před XII. sjezdem. Loni bylo přijato poměrně málo nových členů z mladé generace. ● V jindřichohradeckém archivu je uloženo 14 čísel snad prvních českých novin z 15. století. To pan Jindřich z Hradce, zastávající zemské úřady za vlády Vladislava Jagellonského, aby věděl, jak jednat v otázkách mezinárodní politiky, dával si posílat zprávy z celého tehdejšího světa. V Jindřichově Hradci byla také jedna z nejslavnějších tiskáren, v níž byl zaměstnán od r. 1827 i V. R. Kramerius, syn slavného novináře a nakladatele z České expedice. ● Z ČSSR se lze dovolat telefonem do 139 zemí; od 1. října též z Basutskem, Bečuánskem a Svazijskem. ● Od ledna do srpna došlo na silnicích k 41 373 nehodám, tj. o 11,87% více než minulý rok. Usmrceno bylo 1029 lidí a těžce zraněno 7523. ● Nepřátelské rozvědky a zpravodajské služby se za posledních pět let pokoušely získat na 700 čs. občanů při jejich návštěvách v zahraničí pro špionážní službu, píše LD 7. října; ti to ale oznámili úřadům ... ● Mezi ČSSR a Jugoslávií byla podepsána dohoda, jíž se ruší vízové povinnosti. Občané z každé z obou zemí mohou podle dohody cestovat bez víz na území druhé. ● Praha bude mít nový znak: původní staroměstský znak vznikl v době husitské. R. 1927 byly z něho odstraněny staré symboly kromě ruky v bráně, a místo toho se objevily nové prvky. Tato úprava ale nevyhovuje právnímu a společenskému stavu socialistického státu; proto starý slovenský štítek bude nahrazen novým symbolem hory se zlatou Vatrou; nad hlavu lva má být umístěna pěticípá hvězda ve shodě se státním znakem, počet praporových žerdí bude rozmnožen o dvě další — vyjadřuje to připojení Ruzyně a Čimic k Praze. ● »Nejčastějšími trestními činy, jež naše soudy projednávají, jsou stále ještě trestné činy proti majetku v socialistickém vlastnictví, zejména rozkrádání,« čteme v LD z 9. října; jsou uvedeny: porušování technologické kázně, zmetkovitost výroby, narušování řízení a plánování výroby a plýtvání státními prostředky. Do boje za posílení ochrany socialistického vlastnictví se nepodařilo aktivizovat veřejnost, inu, kradou všichni ... ● Orlické jezero překlene ocelový oblouk v délce 330 metrů; pilíře, na kterých most 542 metrů dlouhý bude zavěšen, jsou 45 m vysoké. Má to být největší mostový oblouk na světě, předstihující i tzv.

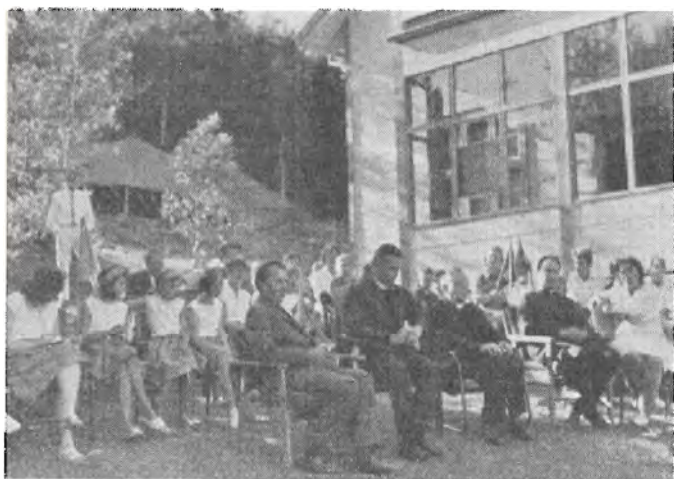

Pražský arcibiskup mons. Josef Beran se v Radvanově dožije 29. prosince 76 let. Vzpomeneme si na něho v modlitbě, aby ho Pán sílil v odloučení od věřících, které trvá už přes 15 let.

Duhový most přes Niagarské vodopády. ● V posledních měsících se vystěhovalo z českého pohraničí (hlavně z Teplic) na 60 židovských rodin do Izraele. ● Aby někdo mohl být přijat do lidové strany, musí být k tomu dán výslovný souhlas okresního výboru komunistické strany.

KULTURNÍ ZPRÁVY

20. září zemřel v Brně ve věku 83 let klasický filolog F. Novotný, který byl od r. 1920 až 1957 profesorem na brněnské filosofické fakultě. V mezinárodním vědeckém světě proslul svými pracemi o antické próze a monografií o Platonovi, jejíž čtvrtý díl je připraven k tisku. Přeložil též všechny Platonovy dialogy; až do posledních chvil pracoval na Slovníku latinsko-českém. ● Pražské Divadlo Na zábradlí uvede koncem roku Kafkův »Proces«. Až do posledního roku byla díla Kafkova v ČSSR a většině ostatních komunistických zemí zakázána. V červnu uspořádali na Strahově v Památníku národního písemnictví výstavu o životě a díle tohoto slavného pražského rodáka. Při otevření promluvil jiný pražský rodák a Kafkův přítel Max Brod. ● V ČSSR chystají předvedení dalších děl moderních západních autorů, jako »Čekání na Godota« od Samuela Becketta, »Requiem za jednu řeholní sestru« Viléma Faulknera a dramata Tennessee Williamse, Seana O'Caseye, Evžena O'Neilla a Sartrova. Konečně dostali v ČSSR svolení k provedení »Náměstka« od Rolfa Hochhutha. ● Nakladatelství Čs. akademie věd vydalo pro Oxford University Press publikaci »Gotická nástěnná malba v Čechách«. ● V mezinárodní rozhlasové a televizní soutěži Prix Italia, ve vrcholné soutěži svého druhu, dostal Cenu italského rozhlasu a televize Čs. rozhlas Aškenázyho hrou *Bylo to na vás účet*. ● V písكوവിšti mezi Modřany a Komořany byla nalezena soška ženy modelovaná v křemenu; je to první paleolitická Venuše obje-

NORSKO. — Z letního tábora Čs. dálkové školy. V první řadě vidíme vedoucího tábora prof. Kratochvila, dp. dr. Škarvadu, biskupa z Oslo mons. Mangersa, který jako každoročně tábor navštívil, jeho světitího biskupa mons. Grana a paní Kvapilovou.

vená v Čechách, a velkou zvláštností je též materiál, kterého autor použil, křemen. Stáří se odhaduje na 25 000 let. ● K 550. výročí smrti Jana Husa, které připadá na červenec 1965, připravuje se vydání *Husovy literární pozůstalosti*; vyjde v 25 svazcích. ● *Rudolf Friml*, známý skladatel operetní hudby, pražský rodák žijící v Americe, se 17. září zastavil v Praze na své osmé cestě kolem světa. Vystoupil též v Lucerně na klavírním koncertu. »Vždy jsem a budu Čech,« pravil na ruzyňském letišti; Praze chce věnovat své nové skladby, mezi nimi skladbu *Duch Ameriky*, komponovanou na objednávku Americké armády, a *Vzpomínky na Prahu*, které připsal svému učiteli Antonínu Dvořákovi. ● *Klement Bochořák* mohl vydat další sbírku svých básní »Básně pro velké děti«. ● Ve věku 81 let zesnula v Chýnově u Tábora *Berta Bílková*, roz. Nečasová, vdova po sochaři Bílkovi.

VE EXILU A VE SVĚTĚ

Letní tábor Čs. dálkové školy v Norsku

Prázdninová škola pro naše děti se konala letos ve Storsandu v Norsku od 17. července do 8. srpna. Nad budovou při Osloském fjordu, kterou pro školu už v minulém roce koupil norský Tsjekkoslovakisk Hjelpeforening, zavlála opět na tři týdny čs. vlajka, a celé prostranství, které patří ke škole, včetně lesa, který ji stíní seshora, a mořské pláže, k níž se svazuje směrem dolů, se opět rozhlaholilo hlasy a zpěvy českých dětí.

Vedoucí školy univ. prof. dr. Josef Kratochvil připravil pro školu opět program, který spojoval příjemné s užitečným: každý den byly čtyři hodiny vyučování a ostatní čas byl věnován zotavení a výchově podle zásad skautského hnutí, v němž má prof. Kratochvil-Baby přebohaté zkušenosti ještě z domova. V této činnosti mu pomáhal učitelský sbor z krajanů, kteří zčásti působili kdysi na středních a měšťanských školách v Československu. O duchovní správu se staral kněz, rovněž krajan. Tak bylo o české prostředí postaráno, a to tím spíše, že i kuchyně byla v českých rukou.

Programový ráz tábora byl letos motivován heslem »Mír ve svobodě«. V tomto rámci bylo vzpomenuo pokusu českého krále Jiřího z Poděbrad o společenství evropských národů, dnešní Organizace spojených národů a unionismu náboženského, jak o něj usiluje i současný sněm vatikánský.

26. července si děti nenechaly ujít, aby nepopřály k svátku a nevyjádřily svou vděčnost oběťavě »tetičce Aničce«, tj. paní Kvapilové, která je už po léta duší Norsko-českoslovens-

kého pomocného spolku, který školu hmotně zabezpečuje a který na příští rok připravuje nové překvapení: další školní budovu.

Jako jiná léta i letos zavítal do Storsandu velký přítel našich dětí osloský pan biskup dr. Mangers. Tentokrát však nepřišel sám, nýbrž si vzal s sebou i svého budoucího nástupce, mladého světitího biskupa mons. Grana, rodilého Nora, který se ke katolické víře a kněžství probojoval vlastním úsilím až jako dospělý akademik. Jemu svěřil pan biskup Mangers i svěcení krásné vlajky, kterou věnoval Čs. dálkové škole v upomínku na sté výročí založení Sokola Sokol v Chicagu.

Návštěva radnice v Oslo a krajanový den patří už k tradicím školy, která se stala malým ostrůvkem, avšak zároveň i střediskem českého národního života na dalekém Severu.

ANGLIE. — Naši krajané v Londýně oslavili svátek *Dědice české země* už v předvečer jeho svátku 27. září. Po mši svaté byla posvěcena soška sv. Antonína, kterou zhotovil řezbář umělec pan E. Raška. Soška je určena pro plánované kulturní středisko Velehrad. — Členové pěveckého sboru sv. Cyrila a Metoděje obětovali mši svatou za svého zemřelého dirigenta *P. Wojciechowského*, který se zúčastnil též naší cyrilometodějské pouti loni do Říma. Sbor, u jehož zrodu stál a pro který po pět let pracoval, bude pokračovat.

FRANCIE. — Náš krajan malíř *mistr Jaro Hilbert* uspořádal od 16. října výstavu svých prací ve Versaillesch v Ancien Hotel de Madame de Pompadour. Záštitu nad výstavou, konanou v rámci tzv. Versailleských slavností, přijal prefekt departementu Seine-et-Oise a versailleský starosta. V září se mistr Hilbert zúčastnil výstavy při sjezdu SVU na Kolumbijské universitě v Novém Yorku a měl výstavu v Galerie de l'ArCADE v Rolle ve Švýcarsku.

AUSTRÁLIE. — V Melbourne oslavili svátek sv. Václava *národní pouť za domov* 27. září. Odpoledne bylo procesí ke kapli Pražského Jezulátka na naši Sumavě. Po anglickém a českém kázání se přítomní pomodlili Litanie k českým svatým patronům a modlitbu exulantů za domov. Slavnost byla zakončena svatováclavským chorálem. Zúčastnilo se jí na 300 krajanů.

KANADA. — Ve Winnipegu zemřel 3. září *dp. Adolf M. Mikoláš* ve věku 54 let. Narodil se v Polsku a do Kanady přišel v r. 1928. Za druhé světové války bojoval s kanadskou armádou v Evropě. V r. 1951 začal studovat v semináři sv. Augustina v Torontě a r. 1958 byl vysvěcen na kněze. Působil u Sv. Viktora v Dauphin, Manitoba. Byl pohřben 6. září ve Winnipegu. — *R. i. p.*

USA. — Generální poštovní Spojených států Gronouski oznámil Sokolskému výboru pro pamětní poštovní známku, že USA vydají v r. 1965 známku s motivem fyzické zdatnosti *k počtě 100. výročí založení sokolského hnutí v USA*.

Katolická rada pro mezinárodní spolupráci udělila svou výroční cenu, nazvanou po Johnu Kennedym, protestantskému duchovnímu *Martinu Lutheru Kingovi*. Je to projev uznání za jeho činnost pro odstranění rasového odlučování.

JIŽNÍ KOREA má 628 000 katolíků, tj. o 53 000 víc než minulý rok.

★ ★ ★

Chcete pomoci budovat klášter slovanské benediktinské kongregace sv. Vojtěcha? Objednejte si z edice Emauz blahopřejné dvojdílné barevné nebo černobílé pohlednice, svaté obrázky nebo nástěnné reprodukce ve velikosti asi 18 × 24 cm. Většina zobrazení jsou reprodukce českého náboženského umění. Vyžádejte si seznam. Pište na adresu: Edizioni Emauz, Rassiglia di Foligno (Perugia), Italia.

p o z n á m k y

Za dr. Emilem Waltrem

Dne 18. června 1964 v 10 hodin večer zemřel v Upsale v 73 letech dr. Emil Walter. Křesťanská akademie v něm ztratila svého vzácného spolupracovníka. Náhlá smrt jej vytrhla z práce na historické studii o česko-dánských stycích ve 12. a 13. století a o postavě královny Dagmary. Dr. Walter byl však znám našemu exilu svým mistrným překladem staroislandské básně ke cti Matky Boží: Lilie (vyšlo v Křesťanské akademii v Římě 1961). K překladu připojil autor důkladný rozbor kulturního prostředí, v němž báseň vznikla.

Ve svých vědeckých sešitech » Studie « vydala Křesťanská akademie důležitou historicky kritickou Walterovu studii o svatoludmilských legendách. Autor se v ní pokusil o řešení otázky původu jmen vrahů Václavovy báby: Tunny a Gomona. O své rozpracované studii » Dagmar v české a dánské historii a tradici « nám jednou napsal: » Byla by to studie podobného rázu jako Tunna a Gomona a Lilie. Šlo by mi o rehabilitaci Balbína, který dobře věděl, či byla Dagmar dcera, že Přemyslova z prvního manželství. Jeho údaj v Epitomu Palacký přešel, protože neměl k Balbínovi důvěru, pokládáje ho za podobného šarlatána jako Hájka. «

Dr. Walter měl před sebou velký pracovní plán, který už bohužel nebude možno splnit. Zabýval se myšlenkou přeložit do některého ze severských jazyků Durychovy povídky. » Tak rád bych dodělal některé rozpracované věci — svěťoval Křesťanské akademii; rád bych přeložil Babičku do některé skandinávské řeči, popřípadě Labyrint světa ... a Kierkegaard pro vás: Tři zastávky na životní dráze, anebo alespoň O pojmu úzkosti. «

Dr. Walter vystudoval filologii a hned po první světové válce vstoupil do diplomatických služeb mladé republiky. Nastoupil v Kodani a až do své resignace na úřad norského vyslance československého (ihned po telegrafické zprávě o tragické smrti Jana Masaryka) v Oslo žil vlastně celý svůj život ve Skandinávii, střídavě v té či oné zemi. I v diplomatických službách zůstával především filologem, překládal ze severských jazyků a utužoval vzájemné kulturní styky. Byl několikrát vyznamenán vysokými řády severských zemí. Ovládal všechny čtyři severské jazyky, slovem i písmem.

Po dobrovolném odchodu z diplomatické služby zůstal ve Švédsku i s rodinou a přijal lektorát češtiny na univerzitě v Upsale a ve Stockholmu. Obě

university si vážily jeho kulturního přínosu a akademické vyspělosti. Jejich úcta k česdému filologu se projevila také v počtách po jeho smrti. Na universitních budovách v Upsale byly v den smrti a pohřbu vyvěšeny prapory na půl žerdi. Obě university poslaly vavřínové věnce se stuhami ve švédských národních barvách s latinskými nápisy. Stejně věnce přišly také od humanistické fakulty upsalské (dr. Walter byl jejím čestným doktorem), od Slovan-ských ústavů obou universit, od švédského ministra školství a od generálního tajemníka švédské sociální péče. Pohřbu se zúčastnily nejvyšší akademické autority obou universit. Rakev byla zahalena do československé vlajky a při zakončení obřadu v katolické kapli byl hrán chorál » Svatý Václave. « Osobnost a dílo zesnulého českého vědce byly zhodnoceny ve skandinávském tisku.

Křesťanská akademie se připoje v hluboké úctě ke všem těmto projevům. Svou účast na smutku z odchodu vzácného představitele křesťanské a české kultury opírá o naději a víru, které inspirovaly severského básníka a které sílily i jeho překladatele dr. Emila Waltera:

» Ty moje žití! Život až zhasne,
shlédni k mé lítosti, zpřetrhej pouta!
V poslední svátosti pomazání
dopřej mi plnosti dobroty božské!
Srdce mé oděj vlastním ryzím
tělem a krví, jež Matka Ti dala,
abych byl vyzbrojen k nebeské pouti,
duše má až ze světa sejde! «

Pavel Želivan

300 let biskupství v Hradci Králové

Když r. 1305 zemřel český král Václav II., dostala jeho vdova Rejčka, původem polská princezna, jako výměnek starobylé městečko s hradem, půvabně položené na soutoku Orlice a Labe, zvané dosud jen Hradec. To se pak stalo pravidlem pro všechny ovdovělé české královny. Město dostalo jméno Hradec Králové (tj. královnin).

Jako celé Čechy, i Hradec Králové patřil po celý středověk do diecéze pražské, založené r. 973. Lze ovšem usuzovat, že předtím, v 9. stol., i do tohoto kraje zasáhla velkomoravská misie slovan-ských apoštolů Cyrila a Metoděje. Důkazem toho je např., že nejstarší kostel je zasvěcen sv. Klimentu, papeži a mučedníku, jehož ostatky sv. Cyril a Metoděj přinesli z Krymu na Moravu a jehož úctu všude šířili; sv. Kliment

se později stal hlavním patronem královéhradecké diecéze.

R. 1344 byla na popud českého krále, pozdějšího římského císaře Karla IV., Praha povýšena na církevní metropoli. Ve východních Čechách měl pražský arcibiskup sufragána v nově zřízené diecézi litomyšlské, do níž patřil i Hradec Králové. Přibližně v této době byl v Hradci postaven mohutný farní kostel Ducha svatého v nádherné vrcholné gotice. Litomyšlská diecéze zanikla za husitských bouří.

Když bylo po třicetileté válce třeba vybudovat novou církevní organizaci v Čechách, kterým se teď habsburští panovníci snažili vtisknout katolický ráz, padla volba nového biskupského sídla pro východní Čechy na Hradec Králové. Dne 10. listopadu 1664 podepsal papež Alexandr VII. bulu » Super universas «, jíž zřídil novou diecézi a kostel Ducha svatého povýšil na katedrálu. Prvním biskupem se stal benediktin Matouš Ferdinand Sobek, rodák z Rajhradu na Moravě, českého mateřského jazyka, dosavadní opat u Sv. Mikuláše na Starém Městě pražském; r. 1669 se stal arcibiskupem v Praze. Dvaadvacet biskupů měla Hradec Králové, z nichž několik odešlo na arcibiskupský stolec pražský, jako např. kard. Kašpar, který zemřel r. 1941. V srdce všech Čechů se zapsal vlastenecký biskup Eduard Jan Nep. Brynych (1892-1902). Poslední královéhradecký biskup mons. Mořic Pícha zemřel 12. listopadu 1956. Jeho nástupce, apoštolský administrátor biskup mons. Karel Otčenášek, biskupské funkce vykonávat nesmí. Diecézi spravuje jako kapitulní vikář dp. Václav Javůrek. Podle statistik z r. 1949 bylo na území diecéze z 1 294 702 obyvatel 913 606 katolíků. Ve 477 farnostech pracovalo 612 kněží diecézních a 50 řeholních.

Své jubileum v mezích možností oslavila diecéze už v srpnu. Kapitulní vikář Javůrek vydal pastýřský list, který kněží 9. srpna četli z kazatelen a po slavné mši svaté společně s věřícími poděkovali Pánu Bohu hymnem Te Deum. Aby se vrcholná oslava nekonala bez biskupa, byla přeložena na 6. září. Pontifikální mši svatou sloužil pan biskup Pobožný z Rožňavy; do katedrály kráček zástupem dojatého věřícího lidu, který zase po letech viděl biskupa. Pan biskup Pobožný pronesl po evangeliu slovensky kázání. Dlouho podával svaté přijímání, mnoho bylo mládeže. Také návrat z kostela do biskupské rezidence byl tichým, ale dojemným triumfem Církve, která stále žije i po šestnácti letech útlu a nesvobody.

Rozšiřuje

NOVÝ ŽIVOT

dopisy • dotazy • odpovědi

Kdy se narodil Kristus Pán

Četla jsem v jednom vážném vědeckém spise, že se Ježíš narodil několik let před Kristem. Jak tomu mám rozumět? —

M. T.

Ve starém Řecku se počítalo podle olympiád, tj. čtyřletého období mezi dvojími olympijskými hrami, v Římě v republikánské době podle konsulů, tj. dvou nejvyšších státních úředníků, kdežto od časů Augustových se datovalo podle vládních let císařů. Když Církev vyšla z katakomb a křesťanství se stalo náboženstvím státním, vyskytla se po čase touha po zavedení letopočtu křesťanského: Kristus že se narodil v roce 0, a co bylo předtím, aby bylo označováno » před Kristem«, co potom, » po Kristu«. Důsledně to provedl v 6. století skytský mnich Diviš Krátký (Dionysius Exiguus), že soustavně přepočítal všechna důležitější data se zaměřením k době narození Ježíšova. Podle tohoto nového počítání např. Řím byl založen roku 753 před Kristem, Konstantinův edikt milánský byl vydán roku 313 po Kristu apod. Jenomže Diviš se při tomto přepočítávání o několik let zmátl. Jasně se to ukázalo, když se objevily staré doklady, podle kterých Herodes Veliký zemřel už roku 4 » před Kristem« — a z evangelií přece víme, že právě on dal povraždit betlémské chlapečky, aby tak odpravil i Ježíška. Protože však všechny důležité letopočty byly už stanoveny a tradovány podle přepočítání Divišova, zůstalo se při starém, i když se vědělo, že se trochu zmýlil. Proto je pravda, že se Kristus Pán narodil roku 6 nebo 7 » před Kristem«.

Počítání letopočtu » před Kristem« a » po Kristu« se vžilo všeobecně a užívá se ho na celém kulturním světě; jen v místním nadšení se občas vyskytly pokusy, aby bylo jméno Krista Pána vyloučeno jakožto střed světových dějin. Tak je známo, že ve Francii začali počítat léta podle Velké revoluce, v Itálii za Mussoliniho podle » fašistické éry« a tisíciletá nacistická třetí říše nesměle zaváděla pro soukromou potřebu uvádění let » od převzetí moci«. U nás doma bylo úředně zavedeno označování » před naším (běžným) letopočtem«, » podle našeho (běžného) letopočtu« — zřejmě ze snahy, aby se vyhnuli jménu Krista Pána. Proto také nejnovější Slovník spisovného jazyka českého označuje obraty » před Kristem« a » po Kristu« jako zastaralé. My však při tom zastaralém označování zůstaneme, protože pro nás narození Ježíšovo je skutečně střed lidských dějin. omp

Anglická koleda o sv. Václavu

Václav Alois Svoboda Navarovský (1791-1849), profesor naposled na malostranském gymnasiu v Praze, byl podivuhodný virtuos řeči a veršovníctví, který své romány a balady skládal někdy zároveň česky, německy a latinsky, českým svým krajanům překládal kdeco z němčiny, především Schillera a Goetha, Němcům českou poezii národní i umělou, ale také Senecovy tragédie a Horácovy ódy a Ciceronovy řeči; nadto pak převeď do latiny Goethovu Ifigenii a básně Schillerovy jakožto Selecta Friderici Schillerii carmina rhythmis latinis similiter desinentibus reddita. Svoboda byl neuvěřitelný talent, při školních výkladech improvizoval latinské básně, které rovnou mohl vydat tiskem, a když ho žáci dopálili, jeho mocná lysá hlava s několika poletujícími šedivými vlasy hřímala burácejícím hlasem fantastické nadávky složené ze tří čtyř jazyků. Kdyby se mělo vypočítat všechno, co napsal, přeložil, zpracoval a rozpracoval za 58 let svého života, vydalo by to se všemi tituly ve třech jazycích několik stránek. Byly to ódy, balady, legendy, elegie, romány — všeuměl Svoboda-Navarovský pomáhal i Hankovi při skládání Rukopisů —, psal epigramy, písně náboženské i světské, veselohry a truchlohry, překlady dramát a operních libret, národní pohádky a pověsti, dějepisná pojednání, divadelní a výtvarnické recenze i kritické úvahy o kulturních potřebách doby; a všechno, všechno je to pohřbeno a zapomenuto, i jeho latinský překlad Devaterých knih Tomy ze Štítného, všechno zasuto, jen jedna jediná básnička slavně žije a nikdo neví, že je Svobodova. To otiskl nejdříve německy legendu Svatý Václav a Podiven, kterou kdosi přeložil do angličtiny, a tento anglický překlad je ta slavná vánoční koleda britských dětí o dobrém českém králi Václavovi, o které v Anglii bájí, že je to starý český hymnus a o níž se u nás rok co rok před vánocemi píše, že je to střelovčká anglická balada. Ve skutečnosti ji napsal náš Svoboda-Navarovský, viastenecký odchovanec Dominika Kynského a upřímný národní horlík pod trojí svou česko-německo-latinskou způsobou.

Eduard Bass v knize *Čtení o roce osmačtyřicátém*.

* * *

**Posvěťme vánoce
skutkem bliženské lásky**

OPRAVUJEME: Kostel, jehož kresbu jsme uveřejnili v min. čísle na str. 215, není bazilika sv. Klimenta, nýbrž chrám *Zvěstování P. Marie při litoměřickém semináři*, který do r. 1773 spravovali jezuité.

Z dopisů

Dalo by se toho mnoho psát o nynějším tak zvaném uvolnění. Ale to by musel být román nebo reportáž jednoho dne, aby se vystihla atmosféra zdejšího příliš neklidného, nervózního, uhaštěného a prázdného života. Komunisté pouštějí už sice častěji k příbuzným do zahraničí, ale hned to bývá zaznamenáno jako vroubek a připočteno k ostatním » hříchům«, jako nečinnost v politickém dění, » vnitřní emigrace« ...

Udělal jste mi velkou radost, že jste uveřejnili fotografii Sv. Hostýna. I já jsem tam tolikrát putoval, dnes jen v duchu, ale chodí tam z naší rodiny. Psali mi, že se chystají opravy — v rámci turistického ruchu, to víte, že pro poutníky ne. Ale svezeme se, mnoho věcí se opravuje a upravuje, aspoň na místech, kam chodí cizinci z vaší strany.

J. V., Morava

Redakci došlo

Anna Achmatová, Requiem. Z ruštiny přeložil Robert Vlach. Obálku navrhl Vojtěch Jirků. Vyšlo jako 27. svazek » Vigilie«, literární edice Křesťanské akademie v Římě, a 47. svazek Sklizené svobodné tvorby (řídí dr. Robert Vlach, University of Oklahoma, Norman, Okla., USA). Cena 200 lir.

Apoštolát modlitby

V prosinci se modlíme na úmysl, aby liturgická reforma, vykonaná podle rozhodnutí II. vatikánského sněmu, přispěla k obnově náboženského ducha v zemích tradičně křesťanských i v misiích.

* * *

PŘÍŠTÍM ČÍSLEM, lednovým 1965, začneme sedmnáctý ročník. Děkujeme Pánu Bohu, že nám dává pokračovat v naší práci, a děkujeme všem předplatitelům a dobrodincům, kteří svým podpůrným předplatným nám pomáhají. Vzpomínáme na ně při naší svatě vždy první sobotu v měsíci. A vy jste už poslal předplatné? Za minulá léta nedlužíte nic? Připojte dar ve prospěch misi-onářů a řeholních sester v zahraničí, kterým posíláme časopis zdarma.